

Susanna Mäki-Opas

Etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä: Susanna Mäki-Opas

Työn nimi: Etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 75

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyöni tarkoitus on tuoda esille etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät. Opinnäytetyön teoria osuudessa kävin läpi nuorten syrjäytymisen, etsivän nuorisotyön toimintamallin sekä useita sosiaalialalla käytettäviä menetelmiä. Syrjäytymiseen pyritään puuttumaan nykyään yhteiskunnassa eri tahoilta ja etsivä nuorisotyö on yksi niistä keinoista, joilla syrjäytymistä ennaltaehkäistään ja syrjäytyneitä nuoria autetaan. Nostin työni teoriaosuudessa esille myös moniammatillisen yhteistyön yhtenä olennaisena asiakokonaisuutena, koska se on lakisääteistä etsivässä nuorisotyössä ja se on koettu toimivana työmuotona. Halusin työssäni selvittää mitä menetelmiä ja käytänteitä etsivässä nuorisotyössä on käytössä, mitä tulisi ottaa huomioon etsivän nuorisotyön työmuodon aloituksessa sekä miten työmuotoa tulisi kehittää.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Pohjanmaan alueella työskentelevät etsivät nuorisotyöntekijät. Tutkimus oli kvalitatiivinen ja tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelut suoritettiin pari- ja yksilöhaastatteluina kevään ja syksyn 2012 aikana yhteensä kymmenelle etsivän nuorisotyöntekijälle.

Tutkimustuloksista ilmeni, että hyvinä käytänteinä etsivässä nuorisotyössä pidetään työparitoimintaa, monia erilaisia toimintaa helpottavia käytännöllisiä työkäytäntöjä, kuten tilastointia helpottavaa asiakastietojärjestelmää ja toimivia työtiloja. Lakien ja moniammatillisen yhteistyön todettiin luovan reunaehdoja työlle. Tutkimukseni osoitti myös, että hyviksi työmenetelmiksi koettiin monia sosiaalialan työmenetelmiä kuten palveluohjaus, ratkaisukeskeiset menetelmät, tavoitelähtöiset menetelmät ja motivoivat työmenetelmät. Asiakastyössä tärkeiksi seikoiksi todettiin muun muassa luottamuksen muodostuminen asiakkaan ja työntekijän välille ja työntekijän epävirallinen rooli. Alan resurssipula kävi myös ilmi tutkimuksesta ja tämän todettiin vaikuttavan etenkin työntekijöiden jalkautuvan työn vähäisyyteen. Etsivän työn tunnettavuus ja esittäytyminen koettiin tärkeimmiksi asioiksi etsivän työn aloittamisen kannalta. Tutkimustuloksena voidaan myös pitää useita etsivän nuorisotyön kehittämiskohteita, joita haastatteluissa kävi ilmi.

Avainsanat: nuorten syrjäytyminen, etsivä nuorisotyö, moniammatillinen yhteistyö, tavoitelähtöinen sosiaalityö, ratkaisukeskeinen sosiaalityö, palveluohjaus, motivoivat työmenetelmät

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor degree of social work

Author/s: Susanna Mäki-Opas

Title of thesis: Good Methods and Practices Regarding Outreach Youth Social Work

Supervisor(s): Arja Hemminki

Year:2013

Number of pages:75

Number of appendices:1

Outreach youth work is one of the key ways to prevent social exclusion among adolescents in the current Finnish society. The theoretical background was derived from the general social exclusion theory among youth, operational model of the youth work and other relevant youth work theories. The main aim was to examine which kind of methods and practices are applied and what should be taken into account when starting outreach youth work, as well as whether these working methods could be further developed. In the theoretical part the multiprofessional co-operation is emphasized, since it is mandatory by law in Finland and has been proved an effective working method regarding youth work.

The study group included ten outreach youth workers situated in Ostrobothnia. Partly structured theme interviews were conducted as pair or individual interviews during the spring and autumn 2012.

Working as pairs, customer register and sufficient working space were seen as good practices in outreach youth work. Laws and multiprofessional co-operation created clear boundaries for the youth work. Service guidance, problem solving, goal-oriented and motivational working methods were seen as good practices for youth work. The timing of the youth work methods, trust between the youth worker and youth, as well as the unofficial role of the youth worker were also essential. Publicity and introducing oneself were also seen important in the beginning of youth work. The lack of resources, among many other development needs, was reported as the key problem in outreach youth work.

Keywords: outreach youth work, outreach, multiprofessional co-operation, motivation working, service guidance, goal-oriented

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	6
1 JOHDANTO	7
2 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN	8
2.1 Nuorten syrjäytymisen syyt	9
2.2 Keinoja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen	10
2.2.1 Varhainen puuttuminen	11
2.2.2 Koulutuksella ja työnteolla syrjäytymistä vastaan	12
2.2.3 Yhteisölliset menetelmät	13
2.2.4 Yhteiskunnan ja kolmannen sektorin toimet ja palvelut.....	13
3 ETSIVÄ NUORISOTYÖ	17
3.1 Nuorisolain muutos	17
3.2 Etsivä nuorisotyö on psykososiaalista muutostyötä	18
3.3 Etsivän nuorisotyöntekijän tehtävät.....	19
3.4 Etsivän nuorisotyön tavoitteet ja tulokset	21
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	23
4.1 Tutkimuksen lähtökohdat	23
4.2 Kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusongelmat	24
4.3 Aineiston keruu ja teemahaastattelut	25
4.4 Aineiston analyysi	26
4.5 Tutkimuksen luotettavuus, yleistettävyyys ja eettisyys.....	27
5 HYVÄT KÄYTÄNTEET ETSIVÄSSÄ NUORISOTYÖSSÄ	30
5.1 Etsivän nuorisotyön työparitoiminta.....	30
5.2 Toimintaa helpottavia etsivän nuorisotyön käytänteitä	32
5.3 Rakenteet ja lait	34
5.4 Verkostot ja moniammatillinen yhteistyö	36
5.4.1 Etsivän nuorisotyön esittäytyminen	36
5.4.2 Moniammatillinen yhteistyö	37

5.4.3 Asiakkaan ympärille koottu moniammatillinen ryhmä.....	38
5.4.4 Etsivä työ osana monialaista verkostoa	39
5.4.5 Verkostoituminen muiden etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa....	40
5.5 Keskeiset hyvät käytänteet etsivässä nuorisotyössä.....	40
6 ETSIVÄN NUORISOTYÖN HYVÄT TYÖMENETELMÄT	42
6.1 Asiakkaan kohtaaminen, vuorovaikutus ja dialogisuus	44
6.2 Luottamuksellinen asiakassuhde	46
6.3 Tavoitelähtöinen etsivä nuorisotyö ja asiakkaan motivointi	49
6.4 Ratkaisukeskeinen etsivä nuorisotyö	51
6.5 Palveluohjaus etsivässä nuorisotyössä.....	53
6.6 Käytännöllisiä hyviä työmenetelmiä	55
6.7 Keskeiset hyvät työmenetelmät etsivässä nuorisotyössä.....	59
7 ETSIVÄN NUORISOTYÖN KEHITTÄMINEN	62
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	64
9 POHDINTA	68
LÄHTEET	71
LIITTEET.....	75

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Keskeiset hyvät käytänteet etsivässä nuorisotyössä	40
Taulikko 2. Keskeiset hyvät työmenetelmät etsivässä nuorisotyössä	59
Taulukko 3. Keskeiset etsivän nuorisotyön kehittämiskohteet	62

1 JOHDANTO

Kovassa yhteiskunnassa osallisuutta määritetään tekemisen ja statuksen kautta: tärkeitä ovat opinnot, työpaikka ja ansiotaso. Ne, jotka eivät yllä tällaisen osallisuuden puitteisiin, jäävät ulkopuolisiksi. Yhteiskunta on muuttunut jatkuvasti vaativammaksi. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 102). Nämä yhteiskunnalliset vaatimustason muutokset ovat yksi syy siihen, joka ajaa nuoria syrjäytymiseen ja koulusta putoamiseen. Nuorten syrjäytyminen pakottaa sosiaali- ja terveystuollon etsimään uusia keinoja palvella ja auttaa nuoria. Etsivä nuorisotyö on yksi keino estää ja ehkäistä nuorten syrjäytyminen. Nuorisolakiin tehtiin etsivän nuorisotyötä koskeva lisäys vuonna 2011. Tässä opinnäytetyössä on kartoitettu sosiaalityön toimintamallin, etsivän nuorisotyön, hyviä käytänteitä ja hyviä työmenetelmiä.

Etsivä nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät ovat koottu etsivän nuorisotyön työntekijöille tehdyillä teemahaastatteluilla ja aiheeseen liittyvän tiedon pohjalta. Haastattelut ovat suoritettu keväällä ja syksyllä 2012 kymmenelle Pohjanmaan alueen etsivälle nuorisotyöntekijälle.

Rakenteellisesti olen koonnut opinnäytetyöni niin, että aluksi avaan ja käsittelen syrjäytymisen käsitettä ja käsittelen nuorten syrjäytymistä Suomessa sekä esittelen etsivän nuorisotyön toimintamallia syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen taustat sekä tutkimusongelmani ja teemahaastattelujen analyysimenetelmät. Olen kerännyt tähän opinnäytetyöhön etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja menetelmät lukuihin viisi ja kuusi sekä tehnyt lukuihin tutkimustuloksia selkeyttävät taulukot. Olen haastattelujen perusteella koonnut lukuun seitsemän taulukon, joka kuvaa etsivän nuorisotyön kehittämiskohteita etsivien nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta. Lopuksi johtopäätöksissäni käsittelen tutkimukseni tuloksista tekemiäni keskeisempiä huomioita, joita pohdin tutkimusongelmani näkökulmasta.

2 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

Nuorten syrjäytyminen on aika yleinen ilmiö nykyajan Suomessa ja käsitteenä sitä käytetään runsaasti niin politiikassa kuin mediassakin. Avaan tässä luvussa erityisesti nuorten syrjäytymisen käsitettä ja sitä kuka nuorista on syrjäytynyt. Nuorten syrjäytyminen on keskeinen käsite opinnäytetyössäni, koska etsivä nuorisotyön kohderyhmä ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Selvennän myös luvussa syitä muun muassa siihen miksi nuoret syrjäytyvät, miten nuorten syrjäytymisen voi estää ja miten kalliiksi nuorten syrjäytyminen tulee yhteiskunnallemme.

Syrjäytyminen on käsitteenä erittäin laaja ja monimuotoinen ja ehkä sen kansankielessä ymmärtää parhaiten niin, että normaalius, aktiivisuus ja osallistuminen ovat sen vastakohtia. Helnen (2002, 4) mukaan syrjäytyneet kuvataan usein passiiviksi ja poikkeaviksi yksilöiksi, jotka sijoitetaan yhteiskunnan reunoille tai jopa ulkopuolelle. Syrjäytymisen katsotaan siis syntyvän suhteessa toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan ja sen instituutioihin (Helne 2002, 4-5). Tavallisesti syrjäytyminen määrittyy ei-toivottava ilmiönä, josta tulee pyrkiä pois. Syrjäytyminen määrittyy samalla vastentahtoiseksi, kenenkään ei oleteta pyrkivän tarkoituksellisesti syrjäytyneeksi, vaan tavoittelevan täysvaltaista yhteiskunnan jäsenyyttä. (Raunio 2006, 44.) Syrjäytyminen on sivuun joutumista sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta ja vallan käytöstä, mahdollisuudesta osallistua työhön, koulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan. Ihmisiä myös syrjäytetään, kun heidän mielipiteitään ja näkökantojaan ei kuulla tai heidän kansalaisuutta ja osallisuuttaan kyseenalaistetaan. Sekä yksilöt että ryhmät voivat syrjäytyä. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 11.)

Tässä opinnäytetyössä nuorten syrjäytymisellä tarkoitetaan oppivelvollisuusiän ohittaneen alle 29-vuotiaan nuoren suhteellisen pysyvää työttömyyttä ja ammattikouluttamattomuutta. Syrjäytyneiksi luokitellaan sellaiset työvoiman ja opiskelun ulkopuoliset nuoret, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Syrjäytyminen on laeva ilmiö, jolla tarkoitetaan usein laajaa psyykkis-aineellista ongelmakonaisuutta, henkistä putoamista yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle tai erilaisia päihderiippuvuuksia ja rikollisuuden muotoja. (Myrskylä 2012, 2.)

Nuorten työstä ja koulutuksesta syrjäytymisellä on suuria yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia seurauksia. Syrjäytymisellä työstä ja koulutuksesta on suoria ja epäsuoria yhteyksiä moniin muihin sosiaalisiin ongelmiin. Työn tai koulutuksen ulkopuolelle jäänyt nuori saattaa hyvinkin aikaisin rakentaa itselleen syrjäytyneen nuoren identiteetin, ja seurauksena saattaa olla aloitekyvyttömyyden ja elämän hallinnan kadottamisen lisäksi normeista piittaamattomuus, päihteiden väärinkäyttöä ja ihmissuhdeongelmia. (Hämäläinen 2000, 11-13.) Sipilä (1982, 22) on määrittänyt syrjäytymisen tarkoittavan yksilön ja yhteiskunnan välisten sidoksien heikkoutta. Syrjäytyminen paikantuu kasautuneisiin hyvinvoinnin ongelmiin. Vaikka sosiaalityössä puhutaan paljon ongelmien estämisestä ennakolta ja varhaisesta puuttumisesta, aktualisoituu sosiaalityö yleensä siinä vaiheessa, kun hyvinvoinnin ongelmat ovat jo kasautuneet ja syrjäytyminen tai vakava syrjäytymisen riski on yksilöille jo enemmän kuin todellisuutta. Yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa syrjäytymistä tutkitaan tavallisesti kasautuneena huono-osaisuutena. (Raunio 2006, 28.)

Nuorten syrjäytymistä koskeva tutkimustieto on vielä hyvin vajavaista ja hajanaista. Yksimielistä käsitystä ei ole niinkään yksinkertaisesta asiasta kuin kuinka paljon suomalaisia nuoria on sekä koulutuksen että työelämän ulkopuolella. Samalla tapaa meillä on suhteellisen vähän luotettavaa tietoa siitä, mikä nuorten syrjäytymistä selittää. Tämä johtuu siitä, että syrjäytyneiden nuorten tutkimus on jokseenkin haastavaa. Se ensinnäkin vaatii laajoja seurantatutkimuksia, koska syrjäytyneitä nuoria ja koulupudokkaita on prosentuaalisesti suhteellisen pieni osuus ikäluokasta. Toiseksi syrjäytyneet nuoret eivät pudottau vain koulutuksesta vaan usein myös tutkimuksista. (Nurmi 2011, 28-29.)

2.1 Nuorten syrjäytymisen syyt

Tässä kappaleessa selvitän erilaisia syitä nuoren syrjäytymiseen. Tiedon pohjalta en kuitenkaan voi selvästi osoittaa, että miksi nuori syrjäytyy, voin vain esittää erilaisia riskitekijöitä, jotka ovat yleisiä nuorten syrjäytymisen taustalla. Syrjäytyneitä 15-29-vuotiaita nuoria oli Suomessa vuonna 2010 yhteensä noin 51 300. Syrjäytymisen ytimessä oli 32 500 ulkopuolista nuorta, jotka eivät ole rekisteröityneet

edes työttömiksi työnhakijoiksi. He ovat nuoria, jotka eivät näy missään tilastoissa. Kukaan ei tarkkaan tiedä keitä he ovat ja mitä he tekevät. (Myrskylä 2012, 1.)

Syrjäytymisen ja koulupudokkaaksi päättymisen syitä voidaan etsiä monilta suunnilta. Niiden perustana voivat olla esimerkiksi nuorten perhetausta tai vanhempien arvot, toimintatavat ja roolimallit. Syyt voivat olla myös yksilöllisiä. Esimerkiksi geneettisperäiset oppimisvaikeudet voivat selittää nuorten syrjäytymistä, kuten myös nuorten masentuneisuus tai vähäinen oppimismotivaatio. (Nurmi 2011, 29.) Myrskylän (2012) tilastojen mukaan syitä nuorten syrjäytymiseen ja kouluputoamiseen on monia. Syrjäytyminen on erityisesti nuorten miesten ongelma – kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä nuorista on miehiä. Maahanmuuttajamiesten syrjäytymisriskit ovat lähes kolminkertaisia, kun heitä verrataan kantaväestöön kuuluviin kouluttamattomiin miehiin. Ulkopuolisuuden riskiä kasvattaa nuoren asumistapa. Myös perhetaustan vaikutus on ilmeinen. Syrjäytymisen on todettu myös periytyvän voimakkaasti. Nyt syrjäytyneinä olevien nuorten vanhemmista noin puolet on itsekin yhteiskunnan ulkopuolisia tai työttömiä eli syrjäytyneitä aikuisia. Syrjäytymisen juuret ovat usein syvällä nuorten lapsuudessa ja perheiden sisäisissä ongelmissa. Syrjäytymisen ehkäisyn kannalta keskeistä on mahdollisimman varhainen puuttuminen ja ongelmallisten perheiden tukeminen. Heikko koulutus on nuorisotyöttömyyden ja muunkin syrjäytymisen tärkein selittäjä. (Myrskylä 2012, 3-8.)

2.2 Keinoja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen

Suomessa siis arvioidaan olevan noin 50 000 nuorta työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolella. 50 000 kouluttamatonta tai työtöntä nuorta tulee todella kalliiksi ylläpitää yhteiskunnalle. Opetusministeriön mukaan jokainen työelämästä syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle noin 1,2 miljoonaa euroa. (Myrskylä 2012, 2.) Seuraavissa kappaleessa esittelen keinoja eri teorioiden pohjalta nuorten syrjäytymisen estämiseen (1,2 miljoonaa kertaa 50 000 on 60 000 000 000) eli seuraavissa kappaleissa esittelen keinoja miten säästetään 60 000 000 000 euroa.

2.2.1 Varhainen puuttuminen

Varhaisella puuttumisella voidaan ehkäistä syrjäytymistä. Ennaltaehkäisevän työskentelyn päänäkömysten mukaan yhteiskunnallisesta osallisuudesta sivuun johtaminen johtaa pidempään jatkuessaan monenlaisiin ongelmiin yksilöiden ja perheiden elämässä. Yhteiskunnassa tulisi siis puuttua varhaisessa vaiheessa yksilölle ja perheille ongelmia aiheuttaviin syrjäyttäviin tekijöihin. (Raunio 2006, 18.) Myös Myrskylän (2012, 7) mukaan syrjäytymisen ehkäisyn kannalta keskeistä on mahdollisimman varhainen puuttuminen ja ongelmallisten perheiden tukeminen.

Sosiaalipedagogisella työotteella voidaan ehkäistä syrjäytymistä. Työstä ja koulutuksesta syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamisessa tarvitaan huollollisen ja hallinnollisen ajattelutavan ylittävää sosiaalipedagogista työtettä. Sosiaalipedagoginen työote tarkoittaa, että sosiaalisia ongelmia lähestytään pedagogisessa viitekehyksessä etsien niihin erityisesti pedagogisia ratkaisuja. (Hämäläinen 2000, 11.) Se merkitsee sellaisten toimintamuotojen organisointia, joiden kautta nuorten on mahdollista katkaista syrjäytymiseen johtavat urat elämässään ja suunnata elämänsä yhteiskuntaan integroitumista edistävällä tavalla. Nämä syrjäytymiseen johtavat urat tulee katkaista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa nuoren elämässä. Syrjäytyneet ja syrjäytymisuhan alla elävät nuoret tarvitsevat yhteiskuntaan integroitumista edistävää mielekästä tekemistä, joka tukee heidän itsenäistymistään ja kehittymistään omasta elämästä vastuun ottaviksi kansalaisiksi. (Hämäläinen 2000, 12.) **Tarkkailulla ja tiukalla** kurilla voidaan estää syrjäytymistä. Raunion (2006, 45) mukaan syrjäytyneitä ei pidetä huono-osaisina yhteiskunnan jäseninä, vaan moraalisesti kyseenalaisina yksilöinä. Tällaisten syrjäytyjien nähdään tarvitsevan yhteiskuntaan osallisuutta tukevien, kuntouttavien toimenpiteiden sijaan tarkkailua ja kuria. Syrjäytyneiden tilanteeseen puuttuvalle sosiaalityölle on auttamissuhteen sijasta ominaista tiukkojen menettelytapojen ja säädösten noudattaminen. (Raunio 2006, 45.)

2.2.2 Koulutuksella ja työnteolla syrjäytymistä vastaan

Koulutuksella voidaan estää syrjäytymistä. Hämäläisen (2000, 12) mukaan tavanomaisesta koulutuksesta syrjäytyneille nuorille tulisi luoda vaihtoehtoisia koulutusväyliä, joissa otetaan huomioon heidän yksilölliset edellytyksensä ja tarpeensa. Painopisteen koulutuksessa tulisi olla elämänhallintataidoissa ja itsenäistymiskehityksen tukemisessa sekä työn saantia helpottavien taitojen opettamisessa. (Hämäläinen 2000, 12-13.) Kouluyhteisön kehittämällä voidaan tukea lasten kehitystä ja hyvinvointia. Hyvinvoiva koulu voi tukea erityisesti haasteellisissa kasvuolosuhteissa eläviä lapsia, joiden riski syrjäytyä on muita suurempi. Kouluiässä alkava syrjäytyminen näkyy usein ensimmäiseksi oppimis- ja sopeutumisongelmina sekä poissaoloina koulusta. Perheiden vaikeuden tulevat lasten mukana osaksi kouluyhteisön elämää. (Pesonen, Lehtinen & Huhtala 2010, 49-51.) **Työllisyyden tukemisella ja työpaikoilla** voidaan estää syrjäytymistä. Jos halutaan estää työmarkkinoilta syrjäytyminen, niin työttömyys tulisi katkaista varhaisessa vaiheessa, mieluiten jo puolen vuoden sisällä (Raunio 2006, 59). Perinteinen työvoimakoulutus tavoittaa käytännössä vain ne nuoret, jotka tiedostavat mahdollisuuden ponnistella elämässä oman uran luomiseksi. Tavanomainen työllistymistuen ja työvoimakouluttamisen tai pelkän oppisopimuskoulutuksen mahdollisuudet edistää nuorten elämän hallintaa ja kansalaisvalmiuksien oppimista ovat rajalliset. Siksi on mietittävä jotain muuta ja uutta. (Hämäläinen 2000, 36-38.)

Mielekkäällä tekemisellä voidaan estää syrjäytymistä. Nuorten itsetunto on usein heikko. Heikko koulumenestys ja ongelmat työnsaamisessa passivoivat nuorta ja heikentävät hänen aloitekykyään. Järjestämällä työstä ja koulutuksesta syrjäytyneille nuorille mielekästä tekemistä, voidaan edesauttaa heidän itsenäistymiskehitystään ja vahvistaa heidän itsetuntoaan. Tämä luo taas osiltaan aktivoitumista muillakin elämänalueilla. Liittämällä lisäksi tähän mielekkääseen tekemiseen ammatillisia tavoitteita vahvistetaan nuorten uskoa tulevaisuuteen. (Hämäläinen 2000, 13.)

2.2.3 Yhteisölliset menetelmät

Yhteisöllisyydellä voidaan estää syrjäytymistä. Hyvärin ja Nylundin (2010, 29) artikkelin mukaan yhteisöllisillä työmenetelmillä pystytään ehkäisemään syrjäytymistä. Päivittäinen ja kasvokkainen vuorovaikutus, kohtaaminen ja yhteistoiminta tuottavat hyvinvointia ja edistävät terveyttä. Myös syrjäytyneiden yhteisöt voivat edistää jäsentensä voimavaroja ja hyvinvointia, vaikka niissä olisi sosiaalisia ongelmia. Yhteisöllisten työmenetelmien olennaista ydintä ovat osallisuus, vaikuttaminen sekä valtaistuminen yhteisöissä ja yhteisön kautta. Yhteisöllisissä työmenetelmissä asiakkaiden, palvelukäyttäjien ja kansalaisten vaikutus ja osallistumismahdollisuudet ovat keskeisiä. Työn tavoitteena on yhteiskuntaan integroituminen ja aktiivinen kansalaisuus. Parhaiten tähän tavoitteeseen päästään, jos itse työmenetelmät perustuvat autonomisuuden, itsemäärämisen ja omien voimavarojen sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseen. (Hyvärinen & Nylund 2010, 33-35.) Yhteisöllisyyden muodoksi voi osoittautua vaikka yhteiseen ruuan valmistamiseen kuuluvat toimenpiteet.

Yhteisöllisen työn lähtökohtana ja tavoitteena on nuorten vapaaehtoinen ja aktiivinen osallistuminen. Syrjäytymistä voitetaan jo sillä, että nuoret pääsevät heistä välittävien ja heidän asioistaan kiinnostuneiden joukkoon. Syrjäytymisen voittaminen yhteisöllisillä työmuodoilla on hyvin monimerkityksellistä ja joiltakin osin myös vaikeasti määriteltävää. Syrjäytymisen voittamisella voidaan tarkoittaa normaalien ja vallitsevien elämäntapojen omaksumista, jonkinlaista normaalikansalaisuuteen paluuta. Tämä on hyvä tavoite työskenneltäessä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa. Keskeistä syrjäytymisen voittamisessa on heikentyneiden voimavarojen, sosiaalisen ja fyysisen hyvinvoinnin saavuttaminen, asunnon ja sopivan palkka tai -hyväntekeväisyystyön löytäminen sekä arkisten sosiaalisten verkostojen luominen. (Hyvärinen & Nylund 2010, 39-42.)

2.2.4 Yhteiskunnan ja kolmannen sektorin toimet ja palvelut

Yhteiskunnan toimet ja palvelut voivat estää syrjäytymistä. Hallinnon ja poliittisen päätöksenteon näkökulmasta syrjäytymistä torjutaan ensisijaisesti eri toimijoiden palveluilla, joilla estetään työttömyyteen, alhaiseen toimentuloon, päihteiden

käyttöön, mielenterveyden ongelmin, lasten huonoon hoitoon, asunnottomuuteen ja maahanmuuttajien integraatioon liittyvien ongelmien kasaantuminen. (Kainulainen 2010, 289.) Kuntien palveluista erityisesti sosiaalityö, kuntouttava työtoiminta, vammaispalvelut ja päihdepalvelut katsotaan syrjäytymisen vastaisen työn alaisuuteen. Kainulainen (2012, 294) mukaan RAY:n toimintaluokituksia hyödyntäen syrjäytymisen vastaiseksi työksi luokitellaan sellainen avustus, joka on kohdistettu lastensuojeluun, raittius- ja päihdetyöhön, ensi- ja turvakotien toimintaan, mielenterveystyöhön, sijaishuoltotoimintaan ja työttömien toimintaan. Konkreettinen syrjäytymisen vastainen työ näyttää paikantuvan kansalaisyhteiskuntaan, työksi jota tehdään vaatimattoman julkisen tuen turvin ja enemmän auttamisen eetoksen voimin. Oletettavasti suurimman ja raaimman vastuun syrjäytymisen vastaisesta työstä kantavat syrjäytyneiden läheiset. Syrjäytymisen vastaista työtä näytetään rahoittavan lähinnä projektituotoisesti Ray:n ja muiden rahoittajien kautta. Projektituotoisesta työstä puuttuu kuitenkin pitkäjänteisyys. (Kainulainen 2010, 297-300.) Syrjäytymisriski ja todennäköisyys syrjäytyä eivät välttämättä yksin riipu yksilöstä ja hänen toiminnastaan vaan myös yhteiskunnan tarjoamasta perusturvasta ja hyvinvointipalveluista. Perusturvaverkon varaan joutuvat voivat pudota yleisen palveluverkoston aukoista, jos he eivät saa syrjäytymiskierteeseensä ehkäisevää tukea riittävän varhaisessa vaiheessa. (Ek, Saari, Viinamäki, Sovio & Järvelin 2004, 17.)

Nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu, että syrjäytymisen ehkäiseminen - osahankkeella pyritään puuttumaan kasautuvaan huono-osaisuuteen ja auttamaan nuoria elämähallinnassa. Osahankkeen tavoitteita ovat syrjäytymisen ehkäiseminen ja tavoitteena on lisätä nuorten elämähallintataitoja sekä motivoida heitä koulutukseen ja työelämään. Tavoitteena on että nuorisotyö, koulu, työhallinto sekä sosiaali- ja terveystoimi toimivat yhdessä syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä. On myös tärkeää selkeyttää viranomaisten vastuunjako tukitoiminnassa ja arvioida tukipalvelujen saavutettavuutta ja riittävyttä. Tavoitteena on vähentää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrää muun muassa työpajatoiminnan ja ehkäisevän nuorisotyön laajentamisen ja vakiinnuttamisen kautta. Tavoitteena on kehittää keinoja, joilla autetaan nuoria, jotka uhkaavat syrjäytyä jo peruskoulun aikana. Toimenpiteet kohdennetaan erityisesti vaikeassa elämäntilanteessa oleviin nuoriin. (Syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen 2012, [Viitattu 8.12.2012].)

Hallituksen keinoja tähän ovat tehdä perusselvitys lapsille ja nuorille tarjottavista tukipalveluista ja niiden saavutettavuudesta, sekä määrittellä toimiva vastuunjako eri toimijoiden kesken. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä on keskeistä perusnuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvä nuorten sosiaalinen vahvistaminen, jota kaikki nuoret tarvitsevat eri kehitysvaiheissa. Kehitetään, laajennetaan ja vakiinnutetaan työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö valtakunnallisesti. Kehitetään uusia malleja työpaikoilla tapahtuvaan oppimiseen. Tuetaan peruskoulun lopettavien oppilaiden siirtymistä toiselle asteelle. Selvitetään ja tuetaan nuorten omaa taloudenhallintaa sekä lasten ja nuorten asemaa velkaongelmista kärsivissä perheissä. Edistetään lasten ja nuorten harrastuneisuutta ja osallisuutta liikuntaan, taiteeseen, kulttuuriin ja kulttuuriperimään, jotka ovat tärkeitä lapsen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja tavoitteena onkin kehittää ja vahvistaa edellä mainittuja tahoja. Tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvointia tukeva ympäristö. (Syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. 2012, [Viitattu 8.12.2012].)

Kolmannen sektorin työ ja toiminnot voivat estää syrjäytymistä. Kolmas sektori, järjestöt ja seurakunta tekevät äärimmäisen paljon työtä estääkseen syrjäytymisen. Monesti järjestöjen, seurakunnan ja kolmannen sektorin yhteisöjen tehtävänä on luoda sosiaalisia kiinnikkeitä ja yhteisöllisyyttä sellaisille ihmisille, jotka eivät ole ainoastaan vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta, mutta myös niistä järjestelmistä, joista heidän olisi saatava apua. (Hyvärinen & Nylund 2010, 41.)

Kuntien ja kolmannen sektorin järjestämällä **etsivällä työllä** ehkäistään syrjäytymistä. Tarja Juvosen Etsivä työ nuorten tukimuotona artikkelissa todetaan, että asiakasnuorten elinolojen ja elämän mahdollisuuksien vahvistaminen sekä toisaalta nuorten arjen ja syrjäytymisen osatekijöiden valottaminen muun palvelujärjestelmän ja päättäjien suuntaan ovat kiteytetysti etsivän työn keskeiset tehtävät. Rakenteellisella asiakastyöllä tarkoitetaan työskentelyä, jossa pyritään vaikuttamaan yksilökohtaista asiakastyötä laajemmin yhteiskunnan rakenteisiin ja toisaalta aktivoimaan asiakkaita ja asiakasryhmiä omien etujensa ajamiseen. Etsivä työ voidaan määrittellä ammatilliseksi työmenetelmäksi erilaisten syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien asiakasryhmien parissa. (Etsivä työ 2008, 67.)

Taloudellinen perustelu on yhteiskunnan kannalta yksi etsivän työn lähtökohta. Etsivällä työllä voidaan siis tuottaa yhteiskunnalle merkittäviä säästöjä. Nuoria ha-

lutaan pois sosiaalipalvelujen kulujen piiristä ansiotyöhön, kuluttamaan ja maksamaan veroja. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 28.) Tammikuussa 2011 tuli voimaan nuorisolain muutos, jolla säädellään kunnissa tehtävästä etsivästä nuorisotyöstä eli etsivä nuorisotyö on nuori toimintamalli. Nuorisolaki määrittelee tuen tarpeessa olevien nuorten etsimisen ja sopivan avun löytämisen heille. Ensisijaisesti nuoria tulisi auttaa kiinnittymään koulutukseen, työmarkkinoille tai muuhun heille merkitykselliseen toimintaan. Nuorisolain mukainen etsivä työ siirsi samalla työn painopistettä haittoja vähentävästä työstä kohti ennaltaehkäisevää sekä ongelmia korjaavaa työtä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15.)

3 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Tässä luvussa selvennetään tiedon perusteella mitä ja millaista on etsivä nuorisotyö. Etsivä työn lähtökohta ja perusta on jokaisen ihmisen saman arvoisuus ja yksilön kunnioittaminen (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 20). Opetusministeriö määrittelee etsivän nuorisotyön palveluksi, jonka ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää tukea etsivää nuorisotyötä tekevien työparien palkkaamiseen. Vuonna 2012 valtionavulla tuettua etsivää nuorisotyötä tekee yli 340 henkilöä 279 kunnassa ympäri Suomea. (Etsivä nuorisotyö 2012, [viitattu 29.10.2012].)

Aikaisemmassa luvussa totesin, etsivä nuorisotyö on suhteellisen uusi työmenetelmä. Kuitenkin ammatillista etsivää työtä on Suomessa järjestetty jo 1960-luvulta asti, mutta vasta tammikuussa 2011 tuli voimaan nuorisolain muutos, jolla säädettiin virallisesti kunnissa tehtävästä etsivästä nuorisotyöstä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15.) Monet Suomen kunnat käyttävät jo sosiaali- ja nuorisotyön osana etsivää nuorisotyötä. Kunnat joko ostavat palvelut tai järjestävät sen itse ja tämän lisäksi kolmas sektori voi järjestää kunnassa etsivää työtä erilaisin hankkein ja projektein. Osa kunnista on myös todennut, että tarvetta etsivälle nuorisotyölle ei ole.

3.1 Nuorisolain muutos

Nuorisolain uudistukset ja muutokset tulivat tarpeeseen. Tässä kappaleessa esitelen nuorisolain muutoksia ja niiden vaikutuksia. Muutokset parantavat monelta eri taholta nuorten varhaisen tuen saantia. Nuorisolakiin on lisätty säännökset paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöverkostosta sekä etsivästä nuorisotyöstä ja siihen liittyvästä tietojen luovuttamisesta. Etsivän nuorisotyön tietojen luovutus todettiin tekemieni haastattelujen perusteella hyväksi käytänteeksi ja siksi käsittelen sitä aihetta vasta luvussa etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet.

Muutosten tavoitteena on parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. Samalla tehostetaan nuorille tarjottavaa varhaista tukea muun

muassa koulutukseen ja työelämään pääsyn edistämiseksi. Lakimuutoksella haluttiin auttaa lähinnä niitä nuoria, joilla esimerkiksi toisen asteen opinnot ovat jääneet kesken. Nuorisolain muutos on syy etsivän nuorisotyön juurtumisesta kuntien palvelujärjestelmään. Kunnassa tulee olla nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jonka tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista, nuorten palvelujen saavutettavuudesta ja riittävydestä. Verkosto edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista. Verkoston tulee tehostaa nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä ja edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta. Verkosto ei käsittele yksittäisen nuoren asioita vaan paikallistasolla yleisemmin nuorten tarvitsemien palvelujen toimivuutta. Kunnat voivat halutessaan perustaa verkoston yhdessä. Verkostossa ovat mukana nuorten kannalta keskeiset toimialat: opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimi sekä työ- ja poliisihallinto. Tämän lisäksi laissa säädetään etsivä nuorisotyö, jonka tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Kunta voi tarvittaessaan järjestää etsivää nuorisotyötä. Tällöin kunnan tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai työsopimussuhteinen henkilö. (Etsivä nuorisotyö 2012, [viitattu 29.10.2012].)

3.2 Etsivä nuorisotyö on psykososiaalista muutostyötä

Etsivä nuorisotyö on psykososiaalista muutostyötä. Psykososiaalisessa työssä kiinnitetään byrokratia- ja palvelutyötä enemmän huomiota asiakkaan tilanteeseen ja tarpeisiin sekä työntekijän ja asiakkaan välille muodostuvaan vuorovaikutukseen. Psykososiaalinen työ kohdistuu ennen kaikkea huono-osaisiin, syrjäytyneisiin tai marginalisoituneisiin ihmisiin, joiden elämässä on paljon vaikeuksia. (Raunio 2004,140-141.)

Psykososiaalinen työ asettuu jonnekin psykoterapian ja yhteiskunnallisen muutostyön välille. Psykososiaalinen työ on sellaista ammatillista työtä, johon sisältyy selkeä näkemys sosiaalisten järjestelmien ja sosiaalisten suhteiden merkityksestä yksilön psyykkiselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille. Psykososiaalisella työllä tarkoi-

tetaan ennalta ehkäisevää työtä. Työntekijä tulee jonkin verran osalliseksi asiakkaan tilanteeseen eikä ainoastaan välitä palveluja. Työskentelyssä panostetaan asiakassuhteen luomiseen ja syvenemiseen, sillä sitä pidetään keskeisenä työskentelyn välineenä. (Granfelt 1993, 195-198.)

Luottamus luo edellytyksiä psykososiaaliseen muutos- ja motivointityöhön. Etsivässä työssä tehdään juuri psykososiaalista muutostyötä (Huhtajärvi 2007, 448). Psykososiaalisen työn tavoitteena on antaa monella tavoin ongelmallisissa tilanteissa eläville yksilöille mahdollisuus vaikuttaa itse ja yhdessä työntekijän ja muiden kanssa muutoksen aikaansaamiseksi elämäntilanteeseen. Työtä tehdään kolmitasoisesti. Ensimmäisellä tasolla pyritään asiakkaan tässä tapauksessa nuoren minuuden vahvistamiseen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi keskustelua, jonka jälkeen nuori on toimintakykyisempi. Toisella tasolla huomion kohteena ovat perheet tai muun keskeisen lähiyhteisön tai –ympäristön rakenteet tai prosessit. Tavoitteena on rajojen selvittäminen ja mahdollisimman avoin viestintä. Kolmannella eli rakenteellisella tasolla pyritään tukemaan nuoren edellytyksiä osallistua itselleen tarkoituksenmukaisella tavalla yhteiskunnan toimintoihin. Tämä voi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi koulutus- tai työmahdollisuuksien selvittelyä tai keskustelua, jonka pohjalta voidaan selkeämmin ymmärtää yhteiskunnallisten prosessien vaikutus yksilöön. Muutosprosessi voi alkaa dialogisessa prosessissa, jossa nuoren lisääntynyt ymmärrys ja tietoisuus omasta elämästään ja asemastaan yhteiskunnassa integroidaan toisaalta konkreettisiin muutoksiin arkielämässä ja toisaalta nuoren omiin toimintavalmiuksiin. Jotta muutosprosessi voi alkaa, pitää kuitenkin paikantaa muutoksen esteet elämisen eri tasoilla ja löytää keinoja murtaa näitä esteitä. (Granfelt 1993, 199.)

3.3 Etsivän nuorisotyöntekijän tehtävät

Etsivän nuorisotyöntekijän tehtävät ja työkenttä ovat laajat. Tässä kappaleessa avaan etsivän nuorisotyöntekijän toimenkuvaa ja tarkoitusta. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa vastauksia nuoren mieltä askarruttaviin kysymyksiin ja auttaa

nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. (Etsivä nuorisotyö 2012, [viitattu 29.10.2012].)

Ammatillisen etsivän työn perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka ovat avun tarpeessa, eivätkä jostain syystä käytä olemassa olevia auttamis- ja palvelujärjestelmiä tai eivät ole tulleet niissä autetuiksi. Etsivän työn tehtävänä on myös täydentää olemassa olevia nuorten palveluja ja kertoa niistä nuorille sekä tiedottaa toimijoita nuorten tarpeista ja edistää palvelutarjonnan kehittymistä. Etsivän työn peruseriaatteena on kontaktin vapaaehtoisuus nuorille. Tällä tarkoitetaan sitä, että nuori voi itse valita, haluaako hän kontaktin etenevän luottamukselliseen suhteeseen. Nuori myös itse määrittelee asiat, joista hän haluaa keskustella työntekijän kanssa. Toisena peruseriaatteena on vaitiolovelvollisuus. Ainoastaan silloin kun nuoret voivat luottaa siihen, etteivät heidän antamansa tiedot kulje eteenpäin ilman heidän lupaansa, he uskaltavat käyttää työntekijöitä apunaan ja tukeutua heihin elämänsä kriisitilanteissa. (Huhtajärvi 2007, 446.)

Vaitiolovelvollisuus mahdollistaa myös kontaktin marginaalissa eläviin asiakkaisiin ja suojaaa työntekijää kentällä. Etsivän työn eettiset periaatteet käyvät esimerkistämille tahansa ihmissuhdetyölle. Asiakkaan subjektisuuden korostaminen, luottamukseen ja avoimuuteen nojaaminen asiakassuhteessa ja ihmisen kunnioitus ovat monen ammattikäytännön eettisiä periaatteita. Kontrollivelvoitteen puuttuminen asiakastilanteesta tekee etsivästä työstä edellä kuvattuihin periaatteisiin nojaavan työmuodon. Työntekijällä ei ole kentällä vallankäytön välineitä mihin nojata, joten hänet joko hyväksytään tai sitten ei. (Huhtajärvi 2007, 446.) Etsivä työ menee sinne, missä asiakas on eli se on jalkautuvaa. Asiakkaat haetaan menemällä paikalle ja asettumalla tarjolle. Etsivä työ alkoi katutyönä. Vähitellen ympäristöt, joihin työtä mennään tekemään, ovat monipuolistuneet ja kattavat monenlaisia kohtaamisen paikkoja, kuten esimerkiksi oppilaitokset, vankilat, internet ja palveluverkostot. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23.)

Etsivän työn työskentelytapa perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen sekä muutoksen mahdollisuuden uskoon. Humanistinen ihmiskäsityksen mukaan toivotto-

mia tapauksia ei ole olemassa – kyseinen ihminen ei vain ole saanut potentiaaliin käyttöönsä, tai hän suuntaa sitä elämää tuhoaviin voimiin. Etsivä työ vieroksuu ajatusta ihmisen leimaamisesta ja ongelmakeskeisestä ajattelusta. Etsivän työn työntekijät ovat iältään ja kokemuksiltaan kypsempiä kuin kohderyhmänsä henkilöt. Nuoren elinympäristössä näyttäytyvät aikuiset muistuttavat nuorta siitä, millaiseksi hän haluaa tai ei halua tulla. Etsivän työn työntekijä toimii työssään samalla myös aikuisen mallina, joka on lähellä, jonka positiivisia puolia voi omaksua ja negatiivisia puolia voi väistää. (Huhtajärvi 2007, 446-447; Hjort 1995, 79.)

3.4 Etsivän nuorisotyön tavoitteet ja tulokset

Etsivä nuorisotyö pyrkii tavoittamaan syrjäytymisvaaran alla olevat ja jo syrjäytyneet nuoret ja ohjaamaan nuoret oikeaan suuntaan ja tätä kautta estää syrjäytymistä. Tässä kappaleessa esittelen etsivän työn tavoitteita, etsivän työn asiakassuhteen päättymistä ja tuloksia. Tulokset etsivästä työstä niin kuin kaikesta ennalta ehkäisevästä työstä ovat näkyvissä vasta vuosien päästä.

Kaartinen-Koutaniemen (2012, 26) mukaan etsivällä nuorisotyöllä on useita tavoitteita. Etsivän työn asiakkaalla on omat henkilökohtaiset tavoitteensa. Etsivän nuorisotyön työntekijällä on omat tavoitteensa ja yhteiskunnalla on tavoitteet etsivälle työlle. Etsivän työn tulee tehdä tulosta siis kolmelle eri tavoitteelle. Tärkeintä on kuitenkin auttaa asiakasta muodostamaan omat tavoitteensa, koska usein juuri ne tavoitteet ovat hukassa. Etsivän työn päätavoite on siis, että asiakas saisi itselleen palvelut, joita hän tarvitsee ja jotka hänelle kuuluvat. Lisäksi etsivällä nuorisotyöllä pyritään vahvistamaan asiakkaan osallisuutta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 79.)

Etsivän nuorisotyöntekijän niin kuin muiden sosiaalialalla työskentelevien tehtävä on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Etsivän nuorisotyön tulokset näkyvät vasta monien vuosien päästä. Organisaation yhtenä tehtävä on määrittää asiakkuuden pituus. Etsivässä nuorisotyössä myös asiakkuuden lopettaminen tehdään asiakkaan ehdoilla. Asiakkuuden lopettaminen on eri asia kuin kontaktin lopettaminen. Kerran syntynyt kontakti etsivään työhön säilyy aina eräänlaisena mahdollisuutena, joka asiakkaallaan on mukana silloinkin kun asiakassuhde on päättynyt. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 86.)

Ely-keskuksen tilastojen mukaan etsivä nuorisotyön piirissä Pohjanmaan alueella on 1769 nuorta. Näistä nuorista on tavoitettu 1290 nuorta ja näistä nuorista 73,26 prosenttia käyttävät etsivän nuorisotyön jotakin toimenpidettä ja vain 4,34 prosenttia nuorista on kieltäytynyt etsivän työn toimenpiteistä. (Etsivää nuorisotyötä etsimässä 12.10.2011, [Viitattu 8.12.2012].) Nuorisoasioista vastaavan kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen mukaan etsivä nuorisotyö -toiminta on onnistunut tehtävässään hyvin. Toiminnan ensimmäisenä lakisääteisenä vuotena etsivä nuorisotyö tavoitti 9200 nuorta. Työtä siis arvioidaan tavoitettujen nuorten mukaan. Tämä on 3500 nuorta enemmän kuin vuonna 2010. Arhinmäen mukaan nuorten määrän kasvu kertoo siitä, että nuoret itse hyväksyvät etsivän nuorisotyön tuen ja että toiminta on nuorista uskottavaa ja nuoret luottavat siihen. Etsivän nuorisotyön tavoite on yhteiskuntatakuun turvin laajentaa etsivä nuorisotyö koko maahan, kuten hallitusohjelmaan on kirjattu. Ministeri Arhinmäen mukaan jatkossa tulee selvittää aiempaa perusteellisemmin syrjäytymisen taustalla olevat syyt. (Etsivä nuorisotyö tavoittaa yhä useampia nuoria 15.3.2012, [Viitattu 8.12.2012].) Myös Pekka Myrskylä Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA:sta kertoo 1.2.2012 julkaisemassaan analyysissään, että nuorten syrjäytyminen on todellinen ja vakava ongelma, jotta ongelmaan pystytään puuttumaan tehokkaasti, on tiedettävä mahdollisimman tarkasti, keitä syrjäytyneet nuoret ovat (Hukassa, keitä ovat syrjäytyneet nuoret 1.2.2012, [Viitattu 8.12.2012]).

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tässä luvussa selvitän tutkimukseni tarkoituksen, mitkä olivat tutkimukseni lähtökohdat, tavoitteet ja tutkimusongelmat. Tuon myös esille, miten päädyin valitsemaan tämän aihealueen tutkimukseeni ja minkälainen oli polkuni tämän aiheen pariin. Tämän lisäksi avaan luvussa aineistonkeruu menetelmiä ja menetelmiä, joilla aineistoa analysoin. Tutkimukseni tuloksia esittelen luvuissa viisi, kuusi ja seitsemän. Pohdin myös tässä luvussa tutkimukseni yleistettävyyttä, eettisyyttä ja luotettavuutta. Omaa oppimistani tutkimusprosessin aikana käyn läpi vasta opinnäytetyöni lopussa pohdinnoissani.

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Opinnäytetyöni idean sain Kurikan kaupungilta. Olen ollut kiinnostunut etsivästä nuorisotyöstä työmuotona ja mietin sitä opinnäytetyöni aiheeksi. Asuinkuntani on Kurikka. Laitoin kyselyn Kurikan kaupungille, että olisin kiinnostunut tekemään opinnäytetyön etsivästä nuorisotyöstä ja olisiko heillä kiinnostusta yhteistyöhön. Viestin laitoin talvella 2012. Tämän jälkeen Kurikan kaupungin nuorisotyöntekijä Harri Kytölä otti minuun yhteyttä ja kertoi Kurikan kaupungin kaavailevan etsivän nuorisotyön aloittamista kaupungissa ja että voisimme miettiä yhdessä yhteistä suuntaa opinnäytetyölleni. Päädyimme siihen, että kartoitan Kurikan kaupungille millaisia käytänteitä ja työmenetelmiä on käytössä lähialueen kunnissa, hankkeissa tai toiminta-alueilla etsivässä nuorisotyössä. Lisäksi kartoitan millainen prosessi on aloittaa etsivä nuorisotyö ja mitä tulee ottaa huomioon kun etsivä nuorisotyö aloitetaan kunnassa. Tämän lisäksi kerroin omista toiveistani opinnäytetyön suhteen, eli minua kovasti kiinnosti etsivän nuorisotyön kehittäminen etsivän nuorisotyöntekijän näkökulmasta. Tässä vaiheessa tein opinnäytetyölleni tutkimussuunnitelman ja hain tutkimusluvan Kurikan kaupungilta.

Päätin suorittaa haastatteluja Pohjanmaan alueella toimiville etsiville nuorisotyöntekijöille tai hankkeille, jotka toimivat samoin perustein kuin etsivä työ ja saada vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin. Kurikan kaupungille haastattelujeni ja taustatyöni pohjalta esittelen etsivän nuorisotyön toimintamallit sekä mitä tulee

ottaa huomioon kun etsivä nuorisotyö aloitetaan kunnassa. Tämän kartoituksen toivoni selkeyttävän kaupungin etsivän nuorisotyötoiminnan aloittamista.

Esittelin haastattelujeni pohjalta kesällä 2012 Kurikan kaupungin monialaiselle erikoisnuorisotyön tiimille pääkohdat siitä, mitä tulee ottaa huomioon etsivän nuorisotyön aloittamisessa, sekä mitkä työmenetelmät toimivat etsivässä nuorisotyössä. Kurikan kaupungin monialaiseen tiimiin kuuluvat sosiaalityöntekijä, kirkon nuorisotyöntekijä, Kurikan kaupungin koulukuraattori, työvoimatoimisto sekä nuorisotyön tekijät. Tämä monialainen tiimi päätti lopulta muun muassa millaiset tilat ja millainen etsivän nuorisotyön työmuoto sopii parhaiten Kurikkaan. Myös tehtävään valitut työntekijät muokkaavat etsivästä työstä oman näköisensä. Monialainen tiimi haki myös valtiolta avustusta etsivään nuorisotyöhön ja lopulta laittoi etsivän nuorisotyön virat hakuun Kurikkaan. Kurikka haki kahta etsivän nuorisotyöntekijän virkaa syksyllä 2012 ja kaksi henkilöä aloitti työnsä syksyllä työparina.

4.2 Kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimusongelmat

Suoritin kvalitatiivisen tutkimuksen eli laadullisen tutkimuksen, joka on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Tutkimusta tehtäessä luotetaan enemmän ihmisten kertomaan, tuntemaan ja omiin havaintoihin kuin mittausvälineillä hankittuun tietoon. Kvalitatiivisella tutkimuksella on tarkoitus tarkastella aineistoa erittäin monipuolisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukolla on mahdollisuus tuoda ajatuksensa esille sekä äänensä kuuluville. (Marttila, Ruusunen & Uola 2005, 98.)

Laadullisessa tutkimuksessa ongelman tai tutkimuskysymyksen asettaminen tai muotoileminen on usein vaikeampaa kuin sen ratkaiseminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa varaudutaan siihen, että ongelma saattaa muuttua tai muokkautua tutkimuksen edetessä. Tutkimuksen ongelman kartoitus aloitetaan pääongelmas- ta. Tutkimukselle nimetään pääongelma, joka johtaa siihen, että tutkimukseen saadaan osaongelmia eli alaongelmia. Tutkimuksen alaongelmilla voi vielä olla alaongelmia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 113-114.)

Tutkimukseni tarkoitus ja päätavoitteena oli selvittää etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät. Olen erotellut hyvät käytänteet ja työmenetelmät toi-

sistaan tässä opinnäytetyössä. Hyvillä käytänteillä tarkoitan käytännönläheistä toimintaa, jota käytetään etsivässä nuorisotyössä. Hyvät työmenetelmät ovat hyviksi todettuja menetelmiä, joita käytetään etsivän nuorisotyön asiakastyössä. Lisäksi tavoitteitani oli saada selville, mitä tulee ottaa huomioon aloittaessa etsivän nuorisotyön kunnassa, hankkeessa tai toiminta-alueella. Halusin myös tutkimukseni avulla saada selville mitä etsivässä nuorisotyössä tulee kehittää. Tutkimuksellani on yksi pääongelma, joka ei kuitenkaan ole ongelma vaan kysymys sekä kaksi alaongelmaa eli alakysymystä:

- 1) Millaisia ovat etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät?
- 2) Mitä tulee ottaa huomioon aloittaessa etsivä nuorisotyö kunnassa, hankkeessa tai toiminta-alueella?
- 3) Miten etsivää nuorisotyötä voisi kehittää?

4.3 Aineiston keruu ja teemahaastattelut

Opinnäytetyöni tarkoituksena on paljastaa odottamattomia seikkoja etsivästä nuorisotyöstä ja sen vuoksi lähtökohtanani ei ollut teorian ja hypoteesien testaaminen vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Aineiston hankinnassa käytin laadullista metodia eli tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua. Olen valinnut kohdejoukon teemahaastatteluun tarkoituksenmukaisesti. Toteutin tutkimuksen joustavasti ja suunnitelmia muutettiin olosuhteiden mukaan. Tulkitsin jokaisen teemahaastattelun ainutlaatuisena, mutta etsin haastattelujen vastauksista myös yhteneväisyyksiä sekä hyviä ja toimivia käytänteitä sekä työmenetelmiä toteuttaa etsivää nuorisotyötä. Lisäksi hain teemahaastatteluista vastauksia siihen mitä tulee ottaa huomioon etsivän nuorisotyön aloittamisessa ja miten etsivää nuorisotyötä tulee kehittää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 155.)

Olen teemahaastattelut kevään 2012 aikana Kauhajoen Kolmas ovi –hankkeen etsivän nuorisotyöntekijän palveluohjaajan, Ilmajoen kunnan etsivät nuorisotyöntekijät, Jalasjärven kunnan etsivän nuorisotyöntekijän, Alavuden kaupungin ja yhteistoiminta alueen etsivät nuorisotyöntekijät, Seinäjoen kaupungin etsivät nuorisotyöntekijät ja Seinäjoella toimivan Lukkari –hankeen projektipäällikön ja tämän li-

säksi haastattelin syksyllä 2012 Vaasan kaupungin etsivät työntekijät. Tein teema-haastattelun siis yhteensä kymmenelle työntekijälle. Haastattelin työntekijöitä niin, että pyysin aluksi lupaa tehdä heille noin tunnin mittaisen haastattelun, jonka nauhoitan. Haastattelut suoritin kasvotusten etsivien nuorisotyöntekijöiden työtiloissa tai muualla sopivassa rauhallisessa paikassa. Haastattelut sujuivat hyvin ilman häiriötekijöitä ja koen, että virhetulkinnat haastattelussa ovat vähäiset juuri tämän takia. Etsivän nuorisotyön teemahaastattelun kohteet valitsin vanhan Vaasan läänin alueelta. Haastattelukohteeni valitsin oman mielenkiinnon perusteella sekä yhdessä Kurikan nuorisotoimen kanssa. Tämä mahdollisti mahdollisimman kattavan ja monipuolisen otannan. Tärkeäksi koettiin myös se, että etsivä nuorisotyö oli kunnassa, hankkeissa tai toiminta-alueilla eri vaiheessa eli jotkut kunnat, hankkeet, toiminta-alueet olivat tehneet etsivää nuorisotyötä jo useita vuosia ja jotkut olivat vasta aloittaneet toiminnan. Tämä antoi myös erilaisia näkökulmia haastatteluihin.

Teemahaastattelu runko (LIITE 1) on laadittu yhdessä Kurikan kaupungin nuorisotoimen kanssa. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 195.) Teemahaastattelukysymyksilläni on seitsemän teemaa, jotka ovat etsivän nuorisotyön raamit ja ehdot, etsivän nuorisotyön aloitus ja tarpeen kartoitus, asiakkaiden löytäminen, etsivän nuorisotyön toimintamenetelmät ja niiden arviointi, luottamuksellinen asiakassuhde ja asiakkaan motivointi sekä etsivän nuorisotyön kehitys, seuranta ja arviointi.

4.4 Aineiston analyysi

Kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen ydinasia. Analyysi on tärkeä vaihe: siihen tähdättiin tutkimusta aloittaessa. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa ongelmiin. Analyysivaihe aloitetaan mahdollisimman pian aineiston keruuvaiheen jälkeen. Tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 207-211.) Aineiston analyysillä tarkoitetaan aineiston lukemista yhä uudelleen ja uudelleen, litteroitujen tekstien pohti-

mista, luokittelua, vertailua, tulkitsemissa ja niihin liittyvää teoretisointia (Aaltola & Valli 2001, 92). Äänitettyjen haastattelujen jälkeen litteroin haastattelumateriaalin. Käytin aineistoni analysointitapana teemoittelua, jossa on kyse luokittelusta. Teemoittelussa kunkin teeman alle kootaan haastatteluista teemaan liittyvät kohdat tai niiden tiivistelmät. Teemoittelun pohjana analyysivaiheessa käytin tutkimusongelmiani. Tässä apuna käytin kvantifiointi keinoja eli laskin teemoitteluluokkien määrää ja etsin haastatteluista tyypillisiä hyviä toimintatapoja, työmenetelmiä, prosesseja ja samanlaisuuksia kolmen tutkimusongelmani avulla. Teemoittelussa voidaan myös pelkistää käyttämällä sitaattia eli aineistosta nousutta esimerkkiä tai sanontaa. Esittelen opinnäytetyöni teemojen yhteydessä näytteitä aitoja vastaajien tekstisitaatteja. (Kananen 2008, 90-91.)

4.5 Tutkimuksen luotettavuus, yleistettävyys ja eettisyys

Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. **Luotettavuudella** eli validiudella mitataan tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetun tutkimuksen voidaan sanoa olevan luotettava, kun tutkimuskohde ja tulkittu materiaali sopivat yhteen, eikä teorian muodostamiseen ole vaikuttaneet epäolennaiset tai satunnaiset tekijät. Tutkimusprosessin luotettavuutta voidaan mitata myös sillä, kun katsotaan vastaavatko tutkijan käsitteellistäminen ja tutkijan tekemät tulkinnat tutkittavien käsityksiä. Viime kädessä luotettavuuden tunnusmerkkinä on tutkija itse, sekä hänen rehellisyytensä. Arvioinnin kohteena ovat tutkijan tutkimuksessa tehdyt teot, valinnat ja ratkaisut. Tutkijan pitää arvioida luotettavuutta kaikkien valintojen kohdalla. Tutkijan on pystyttävä perustelemaan mistä, mitä ja miten hän on ratkaisuun tehnyt. (Vilkkä 2005, 158-159.)

Laadullisen tutkimuksen validiutta nostaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Totuudenmukaisesti ja selvästi kerrottu aineiston tuottamisen olosuhteet nostavat luotettavuutta. Esimerkkinä haastattelututkimuksessa kerrotaan olosuhteista, jossa aineistot kerättiin. Luotettavuutta mitattaessa tutkijan pitää ottaa huomioon myös puolueettomuusnäkökulma. Vaikka tutkimusta tehtäessä pitä-

si pystyä unohtamaan omat arvot, vaikuttavat silti tutkijan arvot tutkimuksen tehtyihin valintoihin. (Vilkkä 2005, 159.)

Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta eli **yleistettävyyttä**. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Jos kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen, voidaan tulosta pitää reliabelina, tai jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos, voidaan tulosta pitää reliabelina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Olen pyrkinyt tutkimuksessani laajaan tulosten yleistettävyyteen, mutta olen myös tuonut esille hyviä käytänteitä ja menetelmiä, joita on ollut vain yhdellä etsivällä työparilla käytössä. Tällä olen hakenut sitä, että hyvät työkäytännöt ja työmenetelmät menisivät jakoon myös muille etsiville nuorisotyöntekijöille. Uskon, että mikäli tekisin tutkimukseni uudelleen nyt, saisin samanlaisia tutkimustuloksia. Kuitenkin etsivän nuorisotyön kehittymisen myötä, jos tekisin tutkimuksen vaikka viiden vuoden päästä uudelleen, tutkimustulokseni eli työssä käytettävät hyvät käytännöt ja työmenetelmät sekä työn kehityskohteet voisivat olla ihan erilaiset.

Tutkimusetiikan ja hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen kuuluu tutkimusten tekemiseen. Tutkijan pitää noudattaa tutkimusetiikkaa samalla tavalla, kuin ammattilaisen on noudatettava ammattietiikkaa. Tutkimuksen sitaatit, viitteet ja lähdeviitteet ovat tärkeä osa tutkimuksen eettisyyttä. Tutkijoihin viittaaminen ja lähdeviitteiden merkitsemiseen liittyvä tarkkuus ei kuitenkaan tulisi olla lähtökohtana tutkimuksen teossa, vaan lähtökohtana tulisi olla eettisten tieteellisten käytäntöjen noudattaminen. (Vilkkä 2005, 32, 40.) Hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus. Tutkimusetiikka tarkoittaa hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamista. (Vilkkä 2005, 29.) Tutkimusetiikan ongelmat liittyvät tutkimustoimintaan, kuten esimerkiksi tutkimukseen tulevien informoimiseen, aineiston keräämiseen ja analyysissä käytettävien menetelmien luotettavuuteen, anonymiteettiongelmiin ja tutkimustulosten esittämistapaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127-128.)

Opinnäytetyöni ei tule olemaan salassa pidettävä tai sisältämään mitään tietoa mikä tulisi luokitella salaiseksi, mutta tutkittavien anonymiteetin kannalta on tärkeää se, että tutkimusaineistot eivät joudu väriin käsiin. Arkaluontoisempia ovat alkuperäiset haastattelunauhut, josta henkilö voidaan tunnistaa. Haastateltavien tunnistettavuuden takia en ole luokitellut tai nimennyt vastaajien tekstisisiaatteja

erikseen tähän opinnäytetyöhön. Haastateltavat eivät halunneet tunnistautua kommentistaan. (Vilkkä 2005, 35.) Kerroin jokaisen haastattelun alussa, että tämä on luottamuksellinen teemahaastattelu ja aion tuhota kaiken materiaalin haastatteluista sitä mukaan kun en sitä enää opinnäytetyöhöni tarvitse. Kaikki kymmenen haastateltavaani suostuivat ääninauhoitukseen. Tallensin nauhoittamani teemahaastattelut tietokoneelle ja poistin ne välittömästi nauhoittimesta. Poistin ääninauhoitteet tietokoneeltani sen jälkeen kun olin saanut litteroinnin valmiiksi. Lopuksi poistin myös litteroinnit koneeltani, työni valmistuessa. Tutkimuksessani olevissa haastateltavien sitaateissa ei ole tunnusta tai numerointia näin kukaan ei pysty tunnistamaan kenestä on kyse, joten heidän anonymiteettinsä on suojattu.

5 HYVÄT KÄYTÄNTEET ETSIVÄSSÄ NUORISOTYÖSSÄ

Määrittelen hyvän käytännön tekemieni haastattelujen perusteella. Haastattelujen pohjalta nousivat hyväksi käytännöiksi sellaiset toimintatavat etsivässä nuorisotyössä, jotka toimivat ja ovat eettisesti hyväksyttäviä. Hyvien käytänteiden kriteereinä pidän työtavan toimivuutta ja arviointia tekemieni teemahaastattelujeni pohjalta. Etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja seuraavan luvun menetelmät ovat nimenomaan todettu etsivän nuorisotyöntekijän näkökulmasta.

Etsivällä nuorisotyöllä on selkeät lakien ja opetus –ja kulttuuriministeriön luomat lait, rajat ja ehdot, mutta on myös tärkeää, että kunta muokkaa oman etsivän nuorisotyönsä kunnan tarpeiden mukaiseksi ja oman näköisekseen. Tässä luvussa selvennetään haastattelujen tulosten ja kirjallisuuden pohjalta millaisia ovat etsivässä nuorisotyössä käytetyt hyvät käytänteet.

5.1 Etsivän nuorisotyön työparitoiminta

Etsivässä nuorisotyössä hyväksi käytänteeksi on todettu toimiva työparitoiminta. Tässä kappaleessa avataan etsivässä nuorisotyössä toimivan työparityöskentelyn hyviä puolia ja painotetaan persoonia työparityöskentelyn takana. Haastattelujen perusteella työparien tulee olla tasa-arvoisia ja hyvin keskenään toimeentulevia. Aktiivinen tiedonjako työparien välillä on erityisen tärkeää. Lisäksi etsivät nuorisotyöntekijät painottivat haastatteluissa sitä, että kuinka paljon työparista saa tukea ja apua kentällä sekä sitä, että työpari luo turvallisuuden tunnetta työhön. Työparit siis sekä tukevat, että suojaavat toisiaan kentällä. Työparitoiminnan lisäksi tässä kappaleessa käsitellään reflektointia työtöitä.

Olen jo edellä maininnut, että haastattelin yhteensä kymmentä eri etsivän nuorisotyön tai hankkeen työntekijää. Heidän keski-ikänsä oli 30 -vuotta. Etsivässä nuorisotyössä tai hankkeessa haastateltavat olivat toimineet neljästä vuodesta 5 kuukauteen. Työntekijöiden koulutus pohja oli ilahduttavan monivivahteinen, useat olivat sosionomeja koulutukseltaan, mutta myös nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajan koulutus löytyi monelta. Tyypillistä oli myös, että haastateltavalla oli useampi kuin yksi ammatti. Tämä luo etsivälle nuorisotyöntekijälle hienon mahdollisuuden

tarkastella asioita monesta eri näkökulmasta ja tuoda ammateistaan ja koulutuksesta tietoa, taitoa ja hyviä käytänteitä mukanaan etsivään nuorisotyöhön.

Yksi etsivän työn peruseriaate on moniammatillinen parityö. Ideaalista olisi, että molemmat sukupuolet olisivat edustettuina parityössä. Parityö on suunnitelmallista työtä, jossa työajat ovat samat ja myös kenttätyö tehdään yhdessä. Tilanteita, joissa ei tulisi tehdä etsivää työtä yksin, ovat ainakin etsivä työ kadulla iltaisin, öisin ja viikonloppuisin, ravintola- ja baarityö sekä kotikäynnit, joissa tiedetään olevan väkivallan uhka tai päihteiden käyttöä. (Huhtajärvi 2007, 450.) Kaartinen-Koutaniemen (2012, 45) mukaan parhaimmillaan työskentely parin kanssa turvaa ja mahdollistaa palautteen antamisen ja saannin, havainnoinnin ja sen purkamisen sekä koetun jakamisen. Työparit sekä tukevat että suojelevat toisiaan uhkaavissa tai jopa vaarallisissa tilanteissa. Kentällä työskenneltäessä neljä silmää näkee paremmin kuin kaksi. Työpari pystyy hahmottamaan kentän yleistilanteen paremmin, ja työparilla on näkökulmia tarkastella nuorten ongelmia laajemmin. (Huhtajärvi 2007, 50.) Edellä mainitut asiat parityön eduista tulivat esille myös valtaosasta haastatteluista. Vain yksi haastateltavista teki työtä ilman paria. Hän kokikin juuri työparittomuuden haasteena ja puutteena työssään. Seuraavassa haastateltavien kommentteja työparitoiminnasta.

Tosi paljon tehdään työparina. Tämä on haastavaa työtä ja tulee sellaisiakin nuoria vastaan, että yksin ei ole turvallista mennä. Kun on kaksi päätä miettimässä asioista, se takaa aina enemmän ratkaisumallia ja vaihtoehtoja nuoren hyväksi.

Moni tilanne kentällä saattaa olla yllättävä työntekijän näkökulmasta, niin toinen työntekijä voi mennä lukkoon, niin on hyvä olla aina siinä toinen apuna. Joidenkin asiakkaiden kanssa voidaan kuitenkin tehdä työtä yksinkin, mutta he ovat tuttuja jo tiedossa olevia nuoria.

Tätä kun tekee yksin niin toivoisi, että olisi työpari tukena ja apuna.

Työntekijältä vaaditaan sekä antamisen että vastaanottamisen kykyä. Ehdoton perusedellytys parityöskentelylle on konkreettisen työn yhdessä tekeminen ja tiimityöhön sitoutuminen. Käytännön työn tekeminen on persoonakysymys. Työntekijän tulee olla oman elämänsä kanssa tasapainossa, ulospäin suuntautunut, uskaltaa heittäytyä tilanteeseen kohtaamansa ihmisen kanssa ja pystyä aitoon sekä

dialogiseen vuorovaikutussuhteeseen asiakkaan kanssa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 40.) Työparilla tulisi olla ammatillista osaamista ja kokemusta sekä sosiaali- että nuorisotyöstä. Näin työntekijöille on kertynyt tietoa ihmisen eri elämän- ja kehitysvaiheista sekä kykyä analysoida asiakkaan olosuhteita yksilön, ryhmän ja yhteisön tasolla. (Huhtajärvi 2007, 450.) Etsivällä nuorisotyöllä on sekä sosiaali- että nuorisotyön näkökulma työssään. Valtaosalla työpareista oli toisella sosiaalialan koulutus ja toisella nuorisualan koulutus. Tämä tuli myös esille useissa haastattelusta, josta seuraavassa esimerkkejä.

Toinen työntekijä on sosiaalitoimen alaisuudessa ja toinen työntekijä on nuorisotyön alaisuudessa. Näin on saatu yhdistettyä molempien puolien osaaminen eli sosionomin koulutus ja nuoriso-ohjaajan koulutus.

Toisella on sosiaalialalta työkokemusta ja toisella on nuorisotyöstä työkokemusta.

Nuorisotyön näkökulmasta tehdään korjaavaa työtä ja sosiaalitoimen näkökulmasta tehdään ennaltaehkäisevää työtä. Työmuoto on sellainen, että molemmat puolet pitää ottaa huomioon.

Huhtajärven (2007, 450) mukaan edellytys hyvälle yhteistyölle on se, että työpari oppii tuntemaan toisensa hyvin. Etsivää työtä tehdään työpareina myös siksi, että se mahdollistaa refleктоivan työotteen soveltamisen arkityössä (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 41). Refleктоivalla työotteella etsivässä työssä tarkoitetaan työskentelytapaa, jossa työntekijät jakavat omaa ja seuraavat toistensa työtä, vertailevat käytännön tapauksia keskenään ja peilaavat kysymyksiään ja ratkaisujaan yhdessä. Refleктоiva työote kuuluu olennaisesti työpari työskentelyyn, mutta työn tekeminen ja kehittäminen, ei saa olla vain työparin vastuulla vaan on tärkeää, että työtä pohditaan myös monialaisessa tiimissä, muiden kuntien etsivien nuorisotyöntekijöiden sekä esimiehen kanssa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 46.)

5.2 Toimintaa helpottavia etsivän nuorisotyön käytänteitä

Etsivässä nuorisotyössä hyviksi käytänteiksi on todettu useita toiminnallisia käytänteitä. Tässä kappaleessa avataan haastattelujen perusteella etsivässä nuorisotyössä toimivia toiminnallisia hyviä käytänteitä kuten toimitilojen käytännöllisyys,

asiakastietojärjestelmän kattavuus, etsivän työn visuaalinen ilme ja tiedottamisen toimivuus.

Toimitila tulee olla monipuolinen. Toimitilojen tulee olla yhtä aikaa viihtyisät tilat nuorelle sekä toimiva työskentelytila etsivälle nuorisotyöntekijälle. Etsivälle nuorisotyölle imago ja työskentelytilat ovat tärkeitä. Nuoren saapuessa tilaan, täytyy nuorelle löytyä viihtyisä paikka istua ja selvittää tilannettaan. Myös valtaosassa haastatteluita tuli ilmi, että toimitilasta tulisi huokua ulospäin epävirallisuus.

Ei liian virallinen tila nuorille.

Toimivat ja viihtyisät toimistotilat, jossa myös nuoren on hyvä olla. Pa-hitteeksi ei olisi, vaikka tilassa olisi mukava sohva ja kahvinkeitin, josta voitaisiin nuoren kanssa yhdessä keittää kahvia.

Tiedotus ja visuaalinen ilme ovat tärkeitä etsivän nuorisotyön tunnistettavuudessa. Kunnan etsivälle nuorisotyölle on hyvä luoda yhtenäinen visuaalinen ilme, jota käytetään muun muassa Facebookissa, julisteissa, esitteissä, etsivän nuorisotyön kotisivuilla, asiakirjoissa sekä muissa etsivän nuorisotyön julkaisuissa. Etsivällä nuorisotyöllä on myös hyvä olla internet-sivut, työprofiili Facebookissa, sähköpostiosoitteet, työpareilla omat työkännykät ja tietokoneet, etsivän nuorisotyön käyntikortit, esitteet ja julisteita. Yhtenäisellä ilmeellä sekä nuoret asiakkaat ja heidän perheensä että julkisen, kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin yhteistyötahot tunnistavat paremmin kunnan etsivän nuorisotyön.

Asiakastietojärjestelmä todettiin hyväksi käytänteeksi asiakkaiden yhteistietojen keräämisessä, mutta sitä tulisi myös kehittää toimivammaksi etsivälle nuorisotyölle. PARent – henkilötietojärjestelmä on OSKO –projektissa luotu tilastoinnin työkaluja työpajoilla ja etsivässä nuorisotyössä tapahtuvaan asiakasseurantaan. OSKO -projekti on työpajojen osaamisen koordinointi –projekti. Projektin tärkeimpänä toiminnallisena haasteena oli työpajatoiminnan tekeminen näkyväksi. Tilastointi ja raportointi koettiin työlääksi ja aikaa vieväksi työpajoilla. Ensimmäinen versio järjestelmästä jaettiin koekäyttöön Keski-Suomen työpajoille tammikuussa 2010. Työpajojen kautta myös etsivät nuorisotyöntekijät saivat tietoa järjestelmästä ja heidän käyttöönsä tehtiin oma versio. Järjestelmien levitys on aloitettu elokuussa 2010. Koulutusta on järjestetty laajalti ja järjestelmillä on käyttäjiä ympäri Suomen.

Syksyllä 2012 aloitetaan koko maan kattava käyttäjäkoulutusten sarja sekä jatkokehitystyö paremman käytettävyyden ja koontimahdollisuuksien kehittämiseksi. (PAR-järjestelmät 2012, [Viitattu 1.8.2012].) Myös haastatteluista tuli ilmi, että PAR-järjestelmää tulisi kehittää toimivammaksi, mutta se todettiin kuitenkin muun muassa toimivaksi tilastointijärjestelmäksi. Seuraavassa haastattelukommentteja kyseessä olevasta järjestelmästä.

Parempaakaan järjestelmää ei ole. Kyllä käytössä huomaa puutteita, mutta paras mahdollinen mikä on käytössä.

Tämän pohjalta on helppo tehdä opetus- ja kulttuuriministeriölle asiakasmääristä selvitys.

5.3 Rakenteet ja lait

Etsivän työn sisältämät kaoottiset elementit, kuten kenttätyö, nuorten halujen ja toiveiden moninaisuus, sattumanvaraisuus ja tunnetyöskentely edellyttävät, että työllä on selkeät rakenteet. Etsivässä nuorisotyössä hyviksi käytänteiksi on todettu toimintaa selkeyttävät ja toiminnalle rajoja luova lainsäädäntö sekä työn rakenteet. Tässä kappaleessa avataan etsivässä nuorisotyössä taustalla olevaa toimivaa lainsäädäntöä sekä etsivälle työlle ominaisia hyviä rakenteita, verkostoja ja piirteitä. Huhtajärven (2007, 451) mukaan työtä rajaavia rakenteita ovat parityö, tiimityö, työalue, työaika, työnohjaus ja kenttätyön suunnitelmallisuus. Rakenteiden tarkoituksena on luoda järjestystä kaaokseen sekä osoittaa aika ja paikka, joissa työ suunnitellaan, tehdään ja arvioidaan. (Huhtajärvi 2007, 451.)

Etsivällä työllä on virallinen asema kunnan palveluverkostossa. Etsivä nuorisotyö on kirjattu lakiin auttamaan sellaisia nuoria, joita muut olemassa olevat palvelut eivät tavoita ja se on lain perusteluissa kohdennettu estämään erityisesti nuorten syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Kunnissa etsivää työtä tehdään monipuolisessa yhteistyössä esimerkiksi oppilaitosten, sosiaali ja -terveyspalvelujen ja kolmannen sektorin kanssa. Etsivän työn organisoinnin tehtävänä on niveltää nuori eteenpäin muihin palveluihin. Työpajatoiminta ja muut matalan kynnyksen välittävät palvelut ovat etsivän nuorisotyön lähin vastinpari. Etsivät auttavat kohdattuja nuoria oppilaitoksiin, oppisopimuspaikoille, työharjoitteluihin, työmarkkinoille ja

muihin heitä kiinnittäviin palveluihin, lisäksi useat nuoret tarvitsevat terveyteen ja kuntoutukseen liittyviä palveluita. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 29-31.) Kuten jo aikaisemmin olen todennut, etsivää nuorisotyötä tekeville on koottu alueellisia verkostoja ammatillisen verkostoitumisen tarpeisiin. Kaikkien haastateltavien mukaan verkostot ovat toimineet hyvin alueella ja ovat osaltaan tukeneet ja rajanneet etsivien nuorisotyöntekijöiden työtä. Kaartinen-Koutaniemen (2012) mukaan etsivää nuorisotyötä tehdään virkavastuulla ja viranomaisena, mutta siihen ei voi kuulua valvontaa. Etsivä nuorisotyö ei myöskään ole vastikkeellista eli palvelujen saamiseksi pitää tehdä jotakin tai sitoutua johonkin. Kaikki etsivässä nuorisotyössä tehdään asiakkaan ehdoilla. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 32.)

Etsivä nuorisotyö on vuosittain velvollinen ilmoittamaan opetus- ja kulttuuriministeriölle asiakasmäärästään ja tuloksistaan. Tämän on todettu myös olevan työtä rajaava ja tuloksia ilmentävä hyvä käytäntö. Haastatteluista ilmeni, että etsivä nuorisotyö toimii kunnassa joko nuorisotoimen tai sosiaalitoimen osana ja lähin esimies on joko sosiaalipuolen tai nuorisopuolen päällikkö tai johtaja riippuen kunnasta tai alueesta. Etsivässä nuorisotyössä noudatetaan nuorisolakia, lastensuojelulakia ja henkilötietolakia. Seuraavassa lainauksessa haastateltava kommentoi etsivän nuorisotyön lakiasioita.

Aluksikin tuli ottaa huomioon lakitekijät. Henkilösuojalaki, nuorisolain säädökset ja jonkin verran meidän tulee tukeutua myös lastensuojelulakiin. Olemme tehneet lakiasioista maallikkomallia eli suomennettune kohdat laista, mitä juuri se laki on käytännössä tässä työssä.

Nuorisolaissa määrätään tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän sekä puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka on vaarassa jättää kesken tai on keskeyttänyt opinnot tai palveluksen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 32.) Hyväksi käytännöksi todettiin haastattelujen mukaan nuorisolakiin lisätty säädös tietojen luovuttamisesta. Oppilaitoksien tulee luovuttaa nuoren yhteystiedot etsivälle nuorisotyölle nuoren tavoittamiseksi. Nuoren tiedot voi luovuttaa eteenpäin, mikäli koulu, asevelvollisuus tai jokin muu taho on keskeytetty tai on olemassa keskeyttämisen uhka. Ennen lakimuutosta, tietojen luovuttaminen nuoren auttamiseksi, on edellyttänyt pääsääntöisesti nuoren suostumusta. Nuoren tietoja ei kuitenkaan etsivä nuorisotyöntekijä voi luovuttaa eteenpäin, ilman nuoren lupaa.

Rostilan (2001, 34) mukaan etsivä työ on vapaaehtoista nuorille ja on tärkeää, että työntekijällä on aina asiakkaan suostumus, mikäli hän haluaa kertoa asiakkaasta koskevia tietoja kolmannelle osapuolelle. Luottamusta ja asiakkaan yksityisyyttä suojaavat säännökset ja niitä tulee noudattaa. (Rostila 2001, 34.) Etsivän työn kontaktiin liittyy luottamuksellisuus. Vaitiolovelvollisuus on osa sen takaamista. Etsivän työn asiakkuuden myötä kertyneet tiedot asiakkaasta säilytetään vain etsivän työn käytössä ja ne hävitetään asiakassuhteen päätyttyä. Kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa tulisi käydä läpi asiakkaan vaitiolovelvollisuuskysymykset. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 78.)

5.4 Verkostot ja moniammatillinen yhteistyö

Yhteiskunnan muutoksen mukana myös työmenetelmät sosiaali- ja terveysalalla ovat muuttuneet. Etsivässä nuorisotyössä hyviksi käytänteiksi ovat todettu moniammatillinen yhteistyö ja toimivat verkostot. Tässä kappaleessa avataan moniammatillisen työn erityispiirteitä ja sitä miten moniammatillinen yhteistyö ja verkostot tukevat sekä etsivän nuorisotyöntekijää että asiakasta.

Moniammatillinen tiimi voi kokoontua joko yleisten asioiden, työn kehittämisen tai yksittäisten asiakkaan ympärille. Työparin tulee esittäytyä ja tutustua hyvin etsivän nuorisotyön yhteistyöverkoston, toimia osana kunnan moniammatillista yhteistyöverkostoa ja muistaa myös verkostoitua muiden etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa.

5.4.1 Etsivän nuorisotyön esittäytyminen

Verkosto etsivän nuorisotyön ympärille muokkautuu kunnan omien tarpeiden mukaiseksi ja nuorisolain säädöksiin mukaan. Tutustuminen kenttään on erittäin tärkeää ja aluksi etsivien nuorisotyöntekijöiden tulee käydä kaikki yhteistyökumppanit ja mahdolliset verkostot tarkasti läpi. Haastattelujen tuloksista kävi ilmi, että kasvokkainen tutustuminen verkostoihin ja yhteistyötahoihin koettiin erityisen tärkeäksi ennen ensimmäistä asiakaskontaktia. Kaikki haastateltavat painottivat erityisesti etsivän nuorisotyön esittäytymistä muille eli esittäytymisessä kerrotaan etsivän

nuorisotyön toiminnasta, toimintatavoista ja siitä kuinka etsiviin voi ottaa yhteyttä ja keitä nuoria etsiville tulee ohjata. Yhteistyökumppaneita, asiakkaita ja tahoja, joille tulee esitellä etsivä nuorisotyön toiminta ja toimintatavat kunnassa tai alueella on paljon, kuten muun muassa oppilasryhmä, sosiaalitoimi, työvoimatoimisto, koulu-kuraattorit, opinto-ohjaajat, koulut, nuorisotilat, seurakunta, terveyskeskukset, liikuntaseurat, Kela, koulujen vanhempainillat, rippileirit, 9 -luokkalaiset, urheiluseurat, poliisi ja armeijaan menevät tai sieltä tulevat tai sen keskeyttävät. Seuraavaksi on haastateltavien näkemyksiä etsivän nuorisotyön esittäytymisen tärkeydestä.

Koin alkuun aika tärkeänä, että kierretään kaikki mahdolliset yhteistyökumppanit joita tulee mieleen ja käydään konkreettisesti esittäytymässä ja kertomassa ketä ollaan ja mitä ollaan tulossa tekemään ja mikä tää juttu oikein on. Koska etsivä nuorisotyö on uutta meille, niin on se myös uutta meidän yhteistyökumppaneille.

Ollaan tehty paljon töitä esittäytymisen eteen. Ollaan niin sanotusti tehty ittiämme tyky. Sen kyllä nyt huomaa asiakas määrissä. Ne räjähtää käsiin. Olisi ihanaa saada lisää työvoimaa. Työstä tulisi mielekkäämpää kun se olisi hallinnassa, mutta nyt meillä ei vain ole aikaa tavoittaa kaikkia nuoria, joita meille ohjataan.

5.4.2 Moniammatillinen yhteistyö

Yleisesti moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden työskentelyä yhdessä siten, että he jakavat osaamisensa, tietonsa ja valtansa. (Karilan ja Nummenmaa 2005, 212.) Haasteena moniammatillisessa yhteistyössä on kuitenkin löytää kuhunkin tilanteeseen sopiva toimintamalli. Onnistuminen edellyttää kehittämistoimintaa osallistujilta aktiivista suhtautumista ja sitoutumista. Johtamisen haasteena on löytää yhteistoiminnalliset menettelytavat ja keinot saada aikaan kollektiivisia sopimuksia, joihin yhteisön tai tiimin jäsenet sitoutuvat. (Kontio 2010, 7.) Kontion (2010, 6) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä on kyse joukosta ammattihenkilöstöä, joilla on erilaista osaamista ja valtuuksia suorittaa tiettyjä tehtäviä. Ongelmat eivät katoa hyvinvoinnin ja vaurauden tai individualismin aikana ne vain muuttavat muotoaan. Usein ongelmilla on tapana kasaantua ja kun ongelmat kasaantuvat ei enää yksi ammattitaitoinen henkilö riitä ratkomaan asiakkaan ongelmia vaan tarvitaan moniammatillista tiimiä. Monitasoisten asioiden ymmärtäminen ja hallinta vaativat useampaa näkökulmaa kuin

mitä yksilö voi antaa. Nykyisin työ tuleekin nähdä yhteistoiminnallisena. Yhteistyön, kumppanuuksien ja kestävien verkostojen rakentaminen vaatii resursseja, jotta uusien toimintatapojen ja luottamuksellisten yhteyksien luominen tuottaa pysyviä tuloksia. (Jyrkiäinen 2007, 8.) Haastatteluista kävi ilmi, että verkostot ja moniammatillinen yhteistyö toimivat etsivässä nuorisotyössä. Seuraavassa haastattelujen kommentteja moniammatillisesta yhteistyöstä.

Se mikä toimii tässä. Yhteistyöverkostot toimivat.

Voi soittaa, vaikka Ilmajoen etsiville ja kysyä neuvoa tai apua.

Pääsääntöisesti toimivat hyvin, oppilaitosten kanssa toivoisin enemmän yhteistyötä.

5.4.3 Asiakkaan ympärille koottu moniammatillinen ryhmä

Moniammatillinen yhteistyö on asiakkaan tukena. Moniammatillisen tiimin kokoaminen asiakkaan ympärille voi nopeuttaa asiakkaan tilanteen selkeyttämistä ja tuoda asiakkaalle nopean ratkaisun. Moniammatillisen tiimityö rakentuu siis yli organisaatorajojen osana asiakkaan polkua. Silloin se toimivat asiakkaan käyttämässä verkostossa. Sen avulla kootaan yhteen jo olemassa olevaa tietoa asiakkaasta ja tuetaan asiakasta polun kriittisissä vaiheissa. Tiimityön olemassaolosta huolimatta kokonaisnäkömyksen saavuttaminen voi olla hyvinkin hankalaa. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi tiimin toimintamalli tai se, että tiimi hyödyntää vain omien asiantuntijoidensa osaamista. Tiimien rakentamisessa tulisikin huomioida se, että ne kootaan asiakkaan tarpeista lähtien. Hyvä asiantuntija ymmärtää, ettei häneltä löydy aina oikeaa vastausta, ja on siksi valmis dialogiin. Haastatteluista kävi ilmi, että etsivä nuorisotyöntekijä on hyvä taho keräämään juuri oikeat ja tarvittavat tahot asiakkaan ympärille. Vaikka etsivä nuorisotyöntekijä toimisi työryhmän kokojana, niin jäseniltä edellytetään myös vastuun ottamista koko tiimin toiminnasta. Työryhmässä täytyy vallita avoin vuorovaikutusilmapiiri, jossa kaikilla ryhmän jäsenillä on tasavertainen oikeus ilmaista mielipiteensä. (Kontio 2010, 12-13.)

Ihmisten monimuotoisten ongelmien kohtaaminen edellyttää varsin usein erityöntekijöiden yhteistyötä. On asiakkaiden etu, että eri viranomaiset kokoavat voiman-

sa ja hakevat yhdessä asiakkaiden ja toisensa kanssa ratkaisuja sekä menettelytapoja vaikeisiin tilanteisiin. Moniammattilliset yhteistyörakenteet voivat olla työn kohteesta riippuen joko jatkuvia tai tarvittaessa käynnistettäviä. Peruseriaatteita niiden taustalla ovat yhdessä sovitut menettelytavat, yhteiset pelisäännöt sekä avoin vuorovaikutus. Lähtökohtana toimintamallissa on yhdistää toimijoiden osaminen sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Kontio 2010, 19.)

5.4.4 Etsivä työ osana monialaista verkostoa

Etsivän työn asema osana monialaista yhteistyöverkostoa on yksi mahdollisuus järjestää kerrytetyn tiedon kulkeutuminen palveluverkoston kehittämiseksi. Tavoitteena on, että monialaista työtä johtava ohjausryhmä työskentelee jatkuvassa kontaktissa moniammattillisen palvelukokonaisuuden kanssa. Etsivät nuorisotyöntekijät saavat ohjausryhmältä viestejä, joita sinne on koottu muualta palveluverkostosta, sekä tuottavat palautetta ohjausryhmän kautta takaisin muualle palveluiden piiriin. Tiedon kulku edellyttää luottamusta ja nimenomaan molemmin suuntaista tiedonkulkua. (Kaartinen.Koutaniemi 2012, 101.)

Olen jo aikaisemmin maininnut, että lain mukaan kunnilla on velvollisuus perustaa nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat ainakin opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimet sekä työ- ja poliisihallinnot. Etsivä nuorisotyö kattaa tällä hetkellä 70 % Suomesta. Parhaimmillaan verkostot ohjaavat toimialoja yhdensuuntaiseen nuorisopoliittiseen ajatteluun, jolloin yhteistyö jäsentyy ja nuorten palvelut paranevat. Verkostojen toiminnan ensimmäisen vuoden tulokset osoittavat, että muuttamalla toimintatapoja ja asenteita sekä organisoimalla vanhaa paremmin yhteensopivaksi muiden julkisten palvelujen kanssa parannetaan nuorten saamia palveluja. Kuntien verkostojen tulee jatkossa pureutua myös siihen, mistä syrjäytymisriskissä olevat nuoret tulevat, ja mitä heidän tarinansa ovat. (Etsivä nuorisotyö tavoittaa yhä useampia nuoria 15.3.2012, [Viitattu 8.12.2012].)

5.4.5 Verkostoituminen muiden etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa

Ammatillinen verkostoituminen on kokemusten, ilojen ja surujen vaihtoa. Verkostoituminen muiden etsivää työtä tekevien kanssa on tärkeää siksi, että etsivän työn vaatimukset ja työssä jaetut kokemukset poikkeavat muualla palveluverkostossa työskentelevien todellisuudesta. Ammatillista vertaistukea on saatavilla vähän. Kaartinen-Koutaniemen (2012,41) mukaan ammatillinen verkostoituminen on rakentavaa kokemusten vaihtoa. Verkostot antavat mahdollisuuden keskusteluun työn periaatteista ja, työtavoista ja –menetelmistä sekä mahdollisuuden jakaa työn iloja ja suruja toisten kanssa. Verkostoituminen muiden etsivää työtä tekevien kanssa on tärkeää siksi, että etsivän työn vaatimukset ja työssä jaetut kokemukset poikkeavat muualla palveluverkostossa työskentelevien todellisuudesta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 41.)

5.5 Keskeiset hyvät käytänteet etsivässä nuorisotyössä

Seuraavaan taulukkoon olen koonnut keskeiset hyvät käytänteet etsivässä nuorisotyössä. Käytänteet nousivat esille haastatteluista. Olen koonnut keskeisiä hyviä käytänteitä seuraavaan taulukkoon aiheittain.

Taulukko 1. Keskeiset hyvät käytänteet etsivässä nuorisotyössä

Keskeiset hyvät käytänteet etsivässä nuorisotyössä

Työparitoiminta

- ❖ Työparista saa tukea ja apua kentällä.
- ❖ Työparityöskentely mahdollistaa työssä laajemman havainnoinnin, monipuolisemmat näkökulmat ja ratkaisumallit sekä koetun purkamisen sekä jakamisen.
- ❖ Työparilla olisi hyvä olla sekä sosiaalialan osaamista, että nuorisotyön osaamista.
- ❖ Työparin toiminnan tulisi pyrkiä reflektiiviseen työotteeseen.

Toimitilat

- ❖ Viihtyisät ja ei liian viralliset toimitilat toimivat parhaiten sekä nuoren että työntekijän näkökulmasta. Tilassa tulisi olla esimerkiksi kahvipöytä, nojatuolit ja sohva.

Tiedotus ja visuaalinen ilme

- ❖ Yhtenäinen visuaalinen ilme muun muassa Facebookissa, julisteissa, esitteissä, kotisivuilla, asiakirjoissa ja muissa julkaisuissa luo toiminnalle yhdenmukaisuutta ja tunnettavuutta.
- ❖ Etsivällä nuorisotyöllä on hyvä olla internet-sivut, oma profiili Facebookissa, sähköpostiosoite, työpareilla omat työkännykät ja tietokoneet, etsivän nuorisotyön käyntikortit, etsivästä nuorisotyön esitteet, etsivän nuorisotyön julisteet.

Asiakastietojärjestelmä

- ❖ Par-järjestelmä kokoaa asiakasrekisterin sekä siitä saa vaivattomasti asiakasmäärät yms. tarvittavat tiedot opetus ja kulttuuriministeriölle.

Rakenteet ja lait

- ❖ Työlle hyviä ja suotavia rajoja antavat lait, opetus ja -kulttuuriministeriö, kunnan monialainen verkosto sekä esimiehet.
- ❖ Etsivän nuorisotyöntekijän tulee tuntea lakitekijät, kuten henkilösuojalaki, nuorisolain säädökset ja lastensuojelulaki.

Verkostot ja moniammatillinen yhteistyö

- ❖ Verkostot ja moniammatillinen yhteistyö tukevat sekä etsivää nuorisotyöntekijää että asiakasta.
- ❖ Verkostoille ja yhteistyökumppaneille on hyvä käydä esittäytymässä ennen ensimmäistä asiakaskontaktia. Verkostoille tulisi kertoa mitä etsivä nuorisotyö on ja keitä nuoria siihen tulisi ohjata. Tutustuminen kenttään on erittäin tärkeää.
- ❖ Tahoja, joille tulee muun muassa esitellä etsivä nuorisotyö ovat oppilashuolto-ryhmät, sosiaalitoimi, työvoimatoimisto, koulukuraattorit, opinto-ohjaajat, koulut, nuorisotilat, seurakunta, terveyskeskukset, liikuntaseurat, Kela, koulujen vanhempainillat, rippileirit, yhdeksäsluokkalaiset, urheiluseurat, poliisi ja lisäksi armeijaan menevät tai sieltä tulevat tai sen keskeyttävät.

6 ETSIVÄN NUORISOTYÖN HYVÄT TYÖMENETELMÄT

Tässä luvussa avaan etsivän nuorisotyöntekijän työmenetelmäsalkkua. Jokainen asiakas on ainutlaatuinen ja häntä tulee palvella ja auttaa yksilöllisesti. Juuri yksilöllisillä työmenetelmillä on todettu olevan selkeä paikka ja oma erityinen tehtävänsä syrjäytymisen ehkäisyssä ja voittamisessa (Hyväri & Nylund 2010, 29). Tärkeintä kuitenkin etsivässä nuorisotyössä on, että nuori saa etsivältä nuorisotyöntekijältä tarvitsemansa avun aikataulusta tai työmenetelmästä riippumatta. Työmenetelmät auttavat, ohjaavat ja toimivat ammattitaidon perustana niin sanottuna työkalupakkina. Seuraaviin kappaleisiin olen haastattelujen pohjalta poiminut etsivien nuorisotyöntekijöiden tärkeimpiä ja usein käyttämiä työmenetelmiä. Työmenetelmien rajat ovat häilyvät etsivässä työssä ja oleelliseksi asiaksi nousikin, haastattelujen perusteella, menetelmien käytön ajoitukset ja pelisilmä. Nuorten kanssa työskennellessä ajoituksella, tilanteen luvulla ja pelisilmällä on erityisen tärkeä rooli etsivän nuorisotyön tekijän arjessa. ”Oikea toimenpide väärään aikaan on väärä toimenpide” (Sokrates.) Useista haastatteluista tuli esille myös ajoituksen tärkeys.

Tilannetaju on tärkeää. Jos kysyn jonkun kysymyksen liian aikaisin tai väärään aikaan niin seinä nousee pystyyn eli tilannetaju.

Mitä kysymyksiä ei saa kysyä eka on esimerkiksi huumeongelma. Sii-tä ei voi puhua heti eli helpot asiat käsitellään ensiksi.

Kaartinen-Koutaniemi (2012, 69) jakaa etsivän työn viiteen osaan tai vaiheeseen. Tämä työprosessin vaiheistaminen nostaa asiakastyöstä esille erilaisia ulottuvuuksia. Työprosessin viisi osaa ovat kontakti, motivointi, työskentely, välittäminen ja lopetus. Työskentely ei voi edetä tiukan tai jäykän mallinnuksen mukaan, koska etsivän työn etiikan mukaan työn eri vaiheet toteutuvat asiakkaan tarpeiden mukaan ja asiakkaan ehdoilla. Työ tehdään vuorovaikutuksessa nuorten kanssa. Kohtaamisiin liittyy ennakoimattomuutta ja yllätyksiä, joita ei pakosta voi ratkaista turvautumalla vakiintuneihin malleihin tai puhtaasti teoreettiseen perustaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 67-69.) Haastatteluista tuli esille, että monesti pelkkä keskustelu auttaa. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja asiasta.

Usein työmenetelmänä toimii pelkkä juttelu.

Teemme tosi paljon vapaa-ajan tukemista, juttelukaverina olemista ja arjen tukemista.

Etsivä työ ei ole yksittäinen menetelmä vaan ennemminkin asenne. Menetelmät, joita työntekijä käyttää, ovat välineitä työn eri osa-alueiden edistämiseksi. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 70.) Haastatteluista kävi ilmi yksi yllättävä asenne, joka todettiin hyväksi ja toimivaksi etsivässä nuorisotyössä. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on hyvä olla huumorintajua. Huumorintaju nousi kaikissa haastatteluissa esille ja se todettiin tärkeiksi asenteeksi nuorten kanssa työskennellessä.

Menetelmä, joka tepsii sataprosenttisesti, on huumorintaju.

Etsivän nuorisotyöntekijän rooli on korostuneen aktiivinen, liikkuva, aloitteellinen ja fyysinen verrattuna perinteiseen virastossa tehtävään sosiaali- ja nuorisotyöhön, jossa korostuvat menetelmät ja teoriat ja jossa työ tapahtuu määrättyssä tilassa toimien (Auvinen-Tornberg 2008, 8). Etsivä nuorisotyö merkitsee matalaa kynnystä. Asiakas määrittelee missä ja miten tavataan. Koska etsivässä työssä ollaan asiakkaan maaperällä, siellä kohdataan asiakkaan ehdoilla. Menetelmällisesti työ perustuu kohtaamiseen ja dialogisuuteen. Asiakkaat ovat etsivässä työssä aina vapaaehtoisesti mukana. Työntekijä ja asiakas voivat kohdata tasavertaisempina, koska työstä puuttuvat pakotteet ja seuraamukset ja koska työstä on tehty epävirallista. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 24.) Myös haastatteluista kävi ilmi, että etsivän nuorisotyön vapaaehtoisuus tuo työntekijälle mahdollisuuksia. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja työntekijän roolista.

Tää rooli mikä tässä työssä on helpottaa, niin paljon kontaktin tekemistä nuorten kanssa. Ku me ei olla viranomaisia ja tää on vapaaehtoista niin tää mahdollistaa aika hedelmällisen työskentelyn nuorten kanssa.

Rentous, kiireettömyys ja tekee sen heti alusta lähtien nuorelle selväksi, et mulla on aikaa ja mä en oo sosiaaliviranomainen.

Viranomaisuusvastaisuus on suurta nuorten keskuudessa. Me ei olla virallisia viranomaisia.

Koko olemus ja jo ulkoinenkin olemus voi huokua rentoutta.

6.1 Asiakkaan kohtaaminen, vuorovaikutus ja dialogisuus

Asiakkaan aito kohtaaminen, vuorovaikutuksellinen tukeminen ja dialogisuus ovat etsivien nuorisotyöntekijöiden hyviksi havaittuja työmenetelmiä. Tässä kappaleessa avaan edellä mainittuja käsitteitä. Kaartinen-Koutaniemen (2012, 28) mukaan työntekijän ja asiakkaan suhde perustuu kontaktiin heidän välillään. Kontakti syntyy kohdatun nuoren aloitteesta. Sen edellytys on että, työntekijä on antanut siihen mahdollisuuden. Kontaktin ottamiseksi on oltava saatavilla ja näkyvillä. Kohtaamisen, luottamuksen rakentumisen ja yleisen työskentelyn myötä kontakti voi syventyä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 28.) Vuorovaikutuksellinen tukeminen pyrkii asiakkaan tukemiseen ja ymmärtämiseen. Siihen voi kuulua muun muassa kuuntelua, kysymistä, selvittämistä, eleillä ja ilmeillä viestittämistä, yhdessä toimimista ja tiedon jakamista eli kaikkea sellaista, mikä auttaa asiakasta löytämään omia voimavarojaan mutta samalla kunnioittamaan asiakkaan omaa tahtoa. Vuorovaikutuksellinen tukeminen kuuluu jokaisen sosiaalisella työskentelevän perusammattitaitoon, jota voi kehittää ja itseään voi kouluttaa siinä läpi työuran ja läpi koko elämän. (Vilen & Leppämäki & Ekström 2002, 11.)

Vuorovaikutuksellisessa tukemisessä oleellista on se, että asiakkaalla on tilaa kysymyksille ja jopa hiljaisuudelle, tekemiselle ja toimimiselle sekä asiakkaan tunteille ja ajatuksille. Tärkeää on, että asiakas kokee, että hänen voimansa lisääntyvät. Vuorovaikutus on ajatusten ja tunteiden jakamista ja peilaamista, yhdessä tekemistä ja yhdessä olemista. Se määritellään usein ihmisten väliseksi, jatkuvaksi ja tilanne sidonnaiseksi tulkinnaksi, jonka aikana viestitään tärkeitä asioita muille, vaikutetaan heihin, luodaan yhteyttä toisiin ja saadaan palautetta omasta toiminnasta. Vuorovaikutus on työnä haastavaa ja antoisaa mutta usein myös raskasta ja voimavaroja kuluttavaa. Vuorovaikutustyössä onkin tärkeää oppia pitämään myös huolta itsestään. Vuorovaikutuksessa on kaksi toisistaan eroavaa ilmaisullista muotoa: sanaton ja sanallinen viestintä. Sanaton viestintä liittyy ilmeisiin, eleisiin ja muihin kielenulkoisiin viestintämuotoihin. Sanaton viestintä voi myös olla ristiriidassa sanallisen viestinnän kanssa. (Vilen & Leppämäki & Ekström 2002, 12-20.) Seuraavassa kommentteja haastateltavilta, jotka kuvaavat hyvin vuorovaikutuksen vastavuoroisuutta ja viestintää asiakkaan ja etsivän nuorisotyöntekijän välillä.

Teemme työtä ennen kaikkea ihminen ihmiselle.

Mitä sä itse viestität, niin sitä sä saat myös takaisin.

Tosi moni nuori kaipaa ja vaatii vain sen, että jos joku vain olis ja kuuntelee ja antaa vastakaikua ajatuksille.

Jokainen asiakas on erilainen, ja vuorovaikutus on rakennettava asiakkaittain erikseen hyödyntämällä niitä aineksia, joita on tarjolla. Vuorovaikutuksellisen tukemisen tavoitteena on kokemus voimaantumisesta. Voimaantuminen on sitä voiman tunnetta, joka syntyy ihmisten omien oivallusten ja kokemusten kautta. Voimaantumista tapahtuu myös sosiaalisessa prosessissa, mikä tarkoittaa, että vuorovaikutus muiden kanssa on merkittävä voimaantumiseen vaikuttava tekijä. (Vilen & Leppämäki & Ekström 2002, 22-23.)

Dialogi koostuu kreikan kielen sanoista dia (väliin) ja logos (tarkoitus), joista voidaan johtaa sanat läpikulku tai läpivirtaus. Dialogisuus ei koskaan ole tekniikka vaan kehittyvä asenne, joka parhaimmillaan muuttaa, raikastuttaa ja avartaa työntekijän persoonallisuutta. Dialogi tarkoittaa yhdessä ajattelemisen tilaa: vuorovaikutusta ja kuuntelua. Se tarkoittaa keskusteluyhteyttä, jossa jokainen arvostaa toinen toisiaan. Keskustelu muuttuu avoimeksi dialogin avulla. Monologi sen sijaan tarkoittaa yksin puhelua, jossa toista ei kuunnella. Dialogisen keskustelun taito on ammatillista tietoista toimintaa, jossa keskeistä on kieli eli se, mitä puhutaamme toinen toisillemme. (Väisänen & Niemelä & Suua 2009, 9-11.) Dialogissa kerätään suhteissa toiseen ihmiseen jotain, jota ei voi yksin saavuttaa. Vuorovaikutus etsivässä nuorisotyössä on tavoitteellista ja pyrkii asiakkaan parempaa hyvinvointiin, muutokseen ja elämänhallintaan, mutta dialogin ”ei tavoitteellisuus” voi tarkoittaa myös kykyä olla avoin vuoropuhelussa esiin tuleville uusille asioille. Dialogissa korostetaan tasa-arvoisuutta. (Vilen & Leppämäki & Ekström 2002, 87.) Haastattelusta nousi esille, että dialogin osapuolet eivät ole valtasuhteessa toisiinsa.

Vastavuoroisuus tarkoittaa sitä, että osaamme kuunnella toista ja arvostaa hänen ajatuksiaan. Kuunteleminen on vaikeampaa kuin puhuminen. Tutkimusten mukaan uransa alussa olevat puhuvat liikaa ja kuuntelevat vähemmän kuin kokeneet työntekijät. Kuunteleminen muuttaa ja opettaa meille enemmän kuin puhuminen. (Väisänen & Niemelä & Suua 2009, 19.) Asiakkaan kunnioittaminen tarkoittaa, että työntekoa ei voi pakottaa suuntaan, johon asiakas ei voi mennä. Voi olla, että työn

ulkoiset tavoitteet ei näin täyty, mutta työ voi silti olla asiakkaalle merkityksellistä. Lähdetään hakemaan pysyvää muutosta yhdessä asiakkaan kanssa, asiakas itse löytää ja valitsee pysyvän muutoksen tahtoessaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 69.)

6.2 Luottamuksellinen asiakassuhde

Tässä kappaleessa avataan asioita, jotka on todettu hyväksi etsivässä nuorisotyössä luottamuksen muodostamisessa asiakastyössä. Nuoren kanssa luottamuksuhteen muodostaminen on erityisen tärkeää etsivän nuorisotyön onnistumisen kannalta. Se on itse asiassa koko etsivän nuorisotyön onnistumisen perusta. Haastattelujen perusteella luottamussuhteen muodostamisessa auttavat seuraavat ominaisuudet ja menetelmät: aito välittäminen asiakkaasta, kiireettömyys, rentous, huumorintaju, kyky olla oma itsensä, asettamatta itseään asiakkaan yläpuolelle, tilannetaju, periksi antamattomuus ja sopiva tiukkuus. Kaartinen-Koutaniemen (2012, 70) mukaan työntekijän tärkein väline on luottamuksen rakentaminen asiakkaan ja itsensä välille. Työssä käytetyt menetelmät pitää valita niin, että ne tukevat luottamuksen vahvistumista (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 70). Asiakkaan on voitava luottaa etsivään nuorisotyöntekijään. Luottamuksellisuus on keskeinen osa työntekijän ja asiakkaan suhdetta ja sitä koskevia eettisiä periaatteita. Asiakassuhde perustuu mitä suurimmassa määrin luottamuksellisuuteen. Työntekijän on oltava selvillä siitä, kuinka lähellä hän asiakasta menee ja missä ominaisuudessa hän voi toimia ja huolehdittava siitä, että myös asiakas tiedostaa tämän. (Rostila 2001, 33-34.)

Etsivän nuorisotyöntekijän on luotettava siihen, mitä nuori kertoo. Nuoren on puolestaan voitava luottaa siihen, että työntekijä tosissaan kuuntelee häntä. Luottamusta rakentaessa asiakassuhteen alku on erittäin merkityksellinen. Asiakassuhteen alussa saattaa tulla esille asioita, jotka ovat työntekijän mielestä pieniä ja vähäpätöisiä kokonaisuuden kannalta, mutta joilla on asiakkaalle suuri merkitys. Haastatteluista tuli ilmi, että jonkin tiedon hankkiminen tai luvatus esitteen tuominen asiakkaalle, voi olla samalla kertaa työntekijän luottamustesti, ja juuri tällaisissa asi-

oissa pitää olla erityisen tarkka. Seuraavassa haastateltavan kommentti avaa luottamuksen tärkeyttä asiakkaan ja työntekijän välillä.

Ei ikinä voi pettää nuoren luottamusta. Saatamme olla ainut ihminen jollekin nuorelle, joka on koskaan pitänyt lupauksensa.

Jos lupaa jotakin, niin siitä on oikiasti pirettävä kiinni. Peli on menetetty, jos sä yhdenkin lupauksen petät. Nuorta ei kiinnosta, jos sä selität, että sulla on kiire.

Luottamuksen syntyä voi vahvistaa niinkin pieni asia kuin se, että ensimmäisellä tapaamiskerralla asiakas saa valita tapaamispaikan. Seuraavista tapaamisista voidaan sopia yhdessä. Toinen toisiinsa tutustuminen voi hyvinkin riittää ensimmäisen tapaamisen aiheeksi. Luottamusta vahvistaa myös se, että asiakasta ei kannata painostaa puhumaan liian suurista asioista liian nopeasti. Asiakkaalle täytyy antaa aikaa ja tilaa puhumiseen ja asiakas puhuu silloin kun on siihen valmis. Tämän oikean hetken tunnistaminen on osa työntekijän ammattitaitoa. (Pietiläinen & Seppälä 2008, 41-43.) Seuraavaksi haastateltavien kommentteja luottamuksen rakentamisesta tekemisen ja kuuntelun avulla.

Luottamussuhdetta lähdetään rakentamaan arkisella mukavalla tekemisellä ja kuuntelulla. Ei välttämättä lähetä siihen, että pureudutaan siihen ongelmaan, vaan lähetään tutustumaan ensin ja sit vasta lähetään pureutumaan siihen itse ongelmaan. Pyritään pois virasta ja virallisesta toiminnasta. Emme ole sosiaalityöntekijöitä.

Usein kysyn asiakkaalta, että voinko soittaa johonkin asiakkaan puolesta. Sitten soitan asiakkaan aikana sen puhelun, joka koskee hänen asioitaan, niin tämä tuo luottamusta kun asiakas itse kuulee ja tietää mitä puhun hänestä muille tahoille.

Huhtajärven (2007, 448) mukaan luottamussuhteen syntyminen on vastavuoroinen prosessi, joka vie aikaa. Sitä voi jopa verrata ystävyysuhteen syntymiseen. Prosessissa liikutaan samalla tavoin hienovireisillä ja herkillä alueilla. Mikäli nuorelle on elämänsä varrella kertynyt pettymyksiä, on hänen vaikeaa luottaa keneenkään. Nuori testaa jatkuvasti työntekijää ja tämän luotettavuutta, ja vasta varmistuttuaan tästä hän kertoo olennaisia asioita tilanteestaan ja esimerkiksi tunnekokemuksistaan. Kaartinen-Koutaniemen (2012, 35) mukaan myös työntekijän oma persoona on erityisen tärkeä luottamuksen muodostumisessa. Oma persoona ja aitous ovat

työntekijän ensisijainen työväline luottamuksen saavuttamisessa. Tämä tekee työstä äärimmäisen haasteellista. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 35.) Kaikkien haastateltavien mukaan oma persoona on tärkeä työkalu työssä. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja oman persoonan ja vastavuoroisuuden vaikutuksesta luottamussuhteen muodostumiseen.

Molemmat tekee työtään omalla persoonallaan. Luottamus rakennetaan omalla persoonalla ja omalla luottamuksella.

Ittensä likoon laittaminen. Se on yksi tärkeimmistä työkaluista. Se on kuitenkin se harmaa raja. Mitä sä haluat kertoa itsestä ja kuinka paljon antaa omasta elämästä. Tietysti se raja pitää olla tietyssä määrin selvänä. Mitä sä et halua, et nuori tietää susta. Huomaa, että nuori huomaa heti, et aha tohon voi luottaa, kun toikin kertoi mulle tollasen jutun itsestään.

Rajan veto on tärkeää, kuinka paljon haluaa kertoa ja kenelle itsestään. Epäviranomaisuus toimiin ja itsensä likoon laittaminen.

Yritän myydä tuotettani nuorelle eli omaa persoonani.

Huhtajärven (3007, 448) mukaan luottamus on syntynyt, kun nuori kertoo jotain itselle tärkeää ja merkityksellistä. Luottamuksen syntymisessä on koettu tärkeäksi, että nuorella on vapaus niin myönteisten kuin kielteistenkin tunteiden ilmaisemiseen. Kontakti työntekijän kanssa on avoin, ja asioiden ja tunteiden jakaminen tapahtuu niin sanallisesti kuin sanattomastikin. Työntekijän kiinnostus pohjautuu muuhunkin kuin nuoren ongelmiin. Tätä kautta nuorelle viestittyy työntekijän aito välittäminen ja kokemus ymmärretyksi tulemisesta. Koettuja luottamussuhteen esteitä ovat muun muassa moralisointi, mitätöinti, kuulustelu ja pakottaminen sekä työntekijän valmiit asenteet ja ennakkoluulot. Joskus esteenä on myös työntekijän liika asiantuntijuus nuoren elämän ja valintojen suhteen. On tärkeää, että nuori saa tarpeeksi tilaa tuoda asioitaan esiin, eikä työntekijä jatkuvasti ”täytä tilaa” puhumalla. Työntekijöiden hyväksyminen nuoren taholta riippuu pitkälti työntekijöiden käyttäytymisestä kentällä. Nuoret kaipaavat aikuiskontakteja ja sitä, että heidät otetaan vakavasti ja heihin luotetaan. Nuorilla on usein itsellään tunne siitä, että he ovat tunkeilijoita ja epätoivottuja aikuisten maailmassa. Pääperiaate kontaktin saamiseksi nuoreen on luoda heihin myönteinen uteliaisuus ja halu tutustua työntekijöi-

hin. Kontaktin saamiseen on tilanteesta riippuen monia keinoja. Usein kontakti yksilöön syntyy ryhmän kautta. Työntekijän kannattaa ensin pyrkiä vaikuttamaan ryhmänormistoon ja vasta sitä kautta yksittäiseen nuoreen. (Huhtajärvi 2007, 448.) Uusien nuorien kanssa luottamus pitää aina rakentaa alusta alkaen. Mitä enemmän työntekijällä on taituruutta asettua tarpeellisella tavalla esille, sitä helpommin ihmiset hakautuvat kontaktiin hänen kanssaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 74-75.)

6.3 Tavoitelähtöinen etsivä nuorisotyö ja asiakkaan motivointi

Etsivässä nuorisotyössä hyväksi menetelmäksi on todettu tavoitelähtöinen sosiaalityö. Tässä kappaleessa avaan tavoitelähtöistä sosiaalityötä ja sitä miten se toimii haastattelujeni perusteella etsivässä nuorisotyössä. Asiakkaan motivointi muutokseen, todettiin olevan haastavinta tavoitelähtöisessä etsivässä nuorisotyössä. Motivoinnin haasteiden lisäksi voidaan todeta haastattelujen perusteella, että itse päämäärä puuttuu monelta nuorelta. Kaartinen-Koutaniemen (2012, 80) mukaan motivointi on erityisen keskeisessä asemassa etsivässä nuorisotyössä. Työn tavoitteena on tukea nuoren kasvua kokonaisvaltaisesti. Motivointi voi perustua niin yksinkertaiseen voimavarautuvaan menetelmään kuin se, että hyvin pienistäkin asioista annetaan hyvä palaute. Seuraavassa haastateltavien kommentteja hyvästä palautteesta.

Liikaa ei saa kehua. Mutta pitää kehua ja voimaannuttaa. Tulevaisuudesta puhutaan. Sellainen nuori kaikista haastavin, jota ei kiinnosta mikään. Jos on jokin innostuksen, kiinnostuksen kohde, niin siitä on hyvä aloittaa.

Hyvä menetelmä on antaa niin sanottu pieniä tehtäviä asiakkaalle ja kun se on tehty niin siitä pitää aina muistaa antaa positiivinen palaute.

Rostilan (2001, 35) mukaan hyvän sosiaalityön tulisi perustua selkeälle suunnitellulle, määritetyille tavoitteille ja kokonaisvaltaiselle asiakkaan elämäntilanteen korjaukselle. Tavoitelähtöinen sosiaalityön lähtökohta on tavoitteen määrittely työlle. Asiakassuhteen määrittäminen, asiakkaan tilanteen arviointi ja voimavarojen korjottaminen, asiakkaan motivointi, tavoitteista sopiminen ja niiden työstäminen ja

työskentelyn päättäminen ovat tavoitelähtöisen työn vaiheita. (Rostila 2001, 35.) Työn tavoitteena on saada aikaan muutoksia nuoren elämässä. Muutokset liittyvät sekä nuoren sisäiseen psyykkiseen elämään että hänen ulkoiseen elämäntilanteeseensa ja sen hallintaan. Nuoren tunnustetaan tietävän ja tunnistavan tärkeitä asioita itsestään, omasta tilanteestaan sekä ongelmistaan. Työntekijät pyrkivät ymmärtämään sen sisällön ja tarkoituksen, minkä nuori heille esittää. Työntekijät asettuvat tällöin nuoren asemaan ja katsovat asioita hänen näkökulmastaan. (Huhtajärvi 2007, 448.)

Esimerkiksi psyykkiset ongelmat nähdään tässä työssä eritasoisina elämän pulmatilanteina, ei niinkään yksinomaan psyykkisinä ongelmina. Nuoret eivät leimaannu tämän tyyppisessä prosessissa, vaan heidän toimivia – yhteiskunnan kannalta myönteisiä – resursseja tuetaan. Työn vaikeutena on jännite etäisyyden ja läheisyyden välillä, koska työntekijät joutuvat usein lähelle nuorta ja hänen elämismaailmaansa. (Huhtajärvi 2007, 448.) Työlle asetetut tavoitteet auttavat jäsentämään koko prosessia. Työvälineitä työskentelyn ja päämäärän tueksi on ja niitä kannattaa hyödyntää. Työvälineitä työskentelyn tueksi ovat muun muassa asiakkaan elämäntarinan kokoaminen, valokuvat, elämänviiva, verkostokartan laatiminen ja tulevaisuuden suunnittelu. Nämä työvälineet auttavat jäsentämään asioita. (Pietiläinen & Seppälä 2008, 43-45.) Seuraavassa haastateltavien kommentteja tavoitelähtöisen sosiaalityön muodoista etsivässä nuorisotyössä.

Meidän ei kuulukkaan olla niitä, jotka ovat hirveen tulostavoitteellisia. Tulos on meidän työn tavoite. Saataisko me olla niitä, joidenka työn tavoite ja tulos on vain kannustaa ja kuunnella nuorta. Sitä ne kaipaa. Se on tavallaan sitä mitä niiltä nuorilta puuttuu. Tsempataan, kannustetaan, ollaan ja kuunnellaan ilman sitä, et tämä on nyt sun tavoite tai päämäärä.

Nuoret kokevat, että miksi heräisin aamulla, kun ei ole mitään tekemistä päivällä. Meidän tehtävä ja tavoite on antaa tai löytää nuorelle syy heräämiseen. Tämä onnistuu erilaisilla menetelmillä yhdessä nuoren kanssa ja vaikka esimerkiksi järjestämällä pienryhmätoimintaa aamupäivällä.

Ennen kuin työntekijä voi motivoida nuorta elämänmuutokseen, hänen on itse uskottava muutoksen mahdollisuuteen. Työntekijältä vaaditaan taitoa löytää toisesta ihmisestä hänen vahvat alueensa, joiden varaan muutosta lähdetään rakenta-

maan. Kun nuori motivoituu muutokseen, työntekijä tukee häntä psykososiaalisessa muutostyössä sekä ohjaa jo olemassa olevien palvelujen piiriin. Asiakastyössä on kaksi tasoa: sekundääritaso, jolla pyritään lyhentämään ongelmatilanteen kestoa ohjaamalla nuori auttamis- ja palvelupisteisiin sekä tertiääritaso, jolla pyritään estämään tilanteen pitkäaikaisia haitallisia vaikutuksia muun muassa etsimällä hoito- ja kuntoutusmahdollisuuksia nuoren kanssa rinnalla kulkien. Keskeisiä kulmakiviä motivointiprosessissa ovat nuoren muutoshalun herättäminen, itsetunnon tukeminen ja rohkaiseminen toimintaan. Konkreettisten muutosesteiden poistaminen yhdessä nuoren kanssa saa usein aikaan nuoren omien voimavarojen löytymisen ja niiden käyttöönoton. (Huhtajärvi 2007, 448-449.)

Haastatteluista kävi ilmi, että usein nuorella ei ole tavoitetta. On vaikeaa lähteä tekemään tavoitelähtöistä sosiaalityötä kun nuorella ei ole suuntaa mihin pyrkiä. Mikäli nuori onnistuu etsivän nuorisotyöntekijän kanssa löytämään tavoitteen ja motivaation niin on myös tyypillistä, että häntä tulee motivoida tavoitteeseen pääsemiseen yhä uudelleen ja uudelleen. Seuraavassa haastateltavien kommentteja motivoinnista ja siitä mikä motivoi nuoria eniten.

Jaksaa motivoida nuoren aina uudelleen ja uudelleen siihen, että ei luovuteta, että me ollaan tässä ja yritetään uudestaan. Se on tsemppaamista tosi paljon. Mukana rinnalla olemista eli me yhdessä saadaan asioita eteenpäin. Pyritään kuitenkin siihen, että nuori itse tekee omia juttujaan eli emme tee niiden puolesta.

Karua, mutta totta, että raha motivoi eniten.

6.4 Ratkaisukeskeinen etsivä nuorisotyö

Ratkaisukeskeiset sosiaalityön menetelmät on todettu hyviksi ja toimiviksi menetelmiksi etsivässä nuorisotyössä. Kappaleessa avaan ratkaisukeskeisyyden tarkoitusta ja sitä miten se näkyy etsivässä nuorisotyössä. Ratkaisukeskeisyys tarkoittaa mitä tahansa suuntausta tai teoreettista näkökulmaa, jossa keskitytään ongelmien syiden etsimisen sijasta niiden ratkaisemiseen ja yksilön voimavarojen vahvistamiseen. Ratkaisukeskeisessä menetelmässä keskitytään nykyhetkeen ja tulevaisuuteen erilaisten tavoitteiden avulla. (Rönkkö & Rytönen 2002, 171.) Seuraavassa

tekstisitaatteja, jotka kuvaavat etsivässä nuorisotyössä tyypillisiä ratkaisukeskeisiä menetelmiä.

Yritetään siirtää nuoren katse tulevaisuuteen.

Jos sä nyt teet tämän jutun loppuun, niin sitten saat hetken päästä näin paljon rahaa.

Niin me yritetään miettiä nuoren kanssa edes vähän eteenpäin.

Rönkön ja Rytkösen (2002, 172) mukaan ratkaisukeskeisyys ei ole pelkästään menetelmä tai työote. Se voidaan katsoa myös tavaksi ajatella. Ongelmat eivät aina ole helposti ratkaistavissa, eikä niiden olemassa olosta vaieta. On tärkeää, että ihminen tulee kuulluksi ja että asiakas ymmärtää, että ongelmat, pulmat ja huolet kuuluvat ihmiselämään samalla tavalla ratkaisut, tavoitteet ja voimavaratkin.

Haastattelujen mukaan ratkaisukeskeisyys näkyy jokapäiväisessä työssä nuorten kanssa. Etsivä nuorisotyö on juuri sitä, että nuoren kanssa yhdessä pyritään etsimään ratkaisuja kysymyksiin ja ongelmiin. Haastattelujen perusteella nuoret eivät aina hahmota tulevaisuutta kovin selkeästi tai sitä että tämän päivän valinnat vaikuttavat huomiseen. Rönkön ja Rytkösen (2002, 183) mukaan juuri ratkaisukeskeisessä työssä tavoitteet suunnataan yhdessä asiakkaan kanssa tulevaisuuteen. Tulevaisuuden tavoitteita voi ilmaista muun muassa konkreettisesti, varovasti pienin askelin tai mielekkäästi. Ratkaisukeskeisessä sosiaalityön menetelmässä käytetään usein tavoitteiden asettamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen erilaisia kysymyksiä. Kysymykset auttavat sekä asiakasta että työntekijää konkretisoimaan tavoitteet ja ratkaisut. Kysymyksiin pätee sama ajattelutapa kuin sanoihinkin: ne avaavat, sulkevat, mahdollistavat, arvostelevat, ehdottavat, peittävät ja paljastavat. Kysymykset luovat todellisuutta. (Rönkkö & Rytkönen 2002, 183-184.) Seuraavassa haastateltavien kuvauksia ratkaisukeskeisestä etsivästä nuorisotyöstä ja kysymysten asettelusta.

Kaikki kysymykset tulevat tilanne ja asiakaskohtaisesti.

Aluksi sovimme tapaamisajan ja se on täällä tai kirjastossa. Sitten kartoitetaan mitä se nuori haluaa ja mistä lähdetään. Meillä on olemassa työkirja, missä on tosi laajasti kysymyksiä, mutta käytämme sitä har-

voin. Olemme käyttäneet sitä joidenkin kanssa ja sitä ei aleta täyttämään ensitapaamisella eli sen täyttämiseen vaaditaan luottamussuhteen muodostumista. Siitä on hyötyä joidenkin nuorten kanssa. Se on hyvä, koska siellä on vaikeita asioita ja ne ovat helposti lähestyttäviä kirjan kautta. Kysymyksiin haetaan yhdessä nuorten kanssa ratkaisuja.

Mielessä on peruskysymykset eli ikä, osoite ja vähä kartoitan taustoja, onko kavereita, harrastuksia eli sosiaalisia piirejä ja taloutta, onko tarvetta velkaneuvonnalle ja yritän myös raapaista mielenterveysjuttuja. Kauhian tiukkasävyisiä juttuja en heti aluksi kysy, että ei asiakas pelästy.

Kysymysten lisäksi ratkaisukeskeisessä sosiaalityössä voidaan käyttää erilaisia tehtäviä. Tehtävillä kiinnitetään asiakkaan että hänen lähiympäristönsä huomio merkittäviin tavoitteita ja parempaa elämän hallintaa osoittaviin piirteisiin. Myönteisten asioiden seuraamisella ja positiivisilla tehtävillä on tullut tulosta. (Rönkkö & Rytönen 2002, 190.)

6.5 Palveluohjaus etsivässä nuorisotyössä

Palveluohjaus on todettu hyväksi työmenetelmäksi etsivässä nuorisotyössä. Tässä kappaleessa avataan etsivässä nuorisotyössä toimivaa palveluohjausta ja juuri etsivään nuorisotyöhön soveltuvan palveluohjauksen käytänteitä. Palveluohjaus on toimintamalli ja tapa tehdä työtä jäsentyneesti ja suunnitelmallisesti niin, että asiakas saa tarpeitaan vastaavan tuen ja palvelun. Etsivä nuorisotyö on juuri palveluohjausta ilman virallisia papereita. Palveluohjaus voi olla etsivässä työssä vaikka sitä, että nuoren tarve on ymmärtää, että hän tarvitsee apua. Huhtajärven (2007, 449) mukaan ohjaamalla pyritään muun muassa madaltamaan olemassa olevien palvelujen kynnyksiä ja siirtämään asiakas varsinaisiin hoito- ja palvelupisteisiin. Nuori ja etsivä nuorisotyöntekijä etsivät yhdessä parhaan mahdollisen palvelun. Etsivän nuorisotyön tekijän rooli on olla rinnalla kulkijana; asiakas saattaen vaihdetaan hänelle sopivaan palveluun. Työntekijän ei ole tarkoitus hoitaa kaikkia asioita itse vaan hyödyntää muiden toimijoiden ammattitaitoa. Etsivä työ ei voi yksinään toimia ilman olemassa olevaa palvelujärjestelmää. (Huhtajärvi 2007, 449.) Monet haastateltavat mainitsivat palveluohjauksen käytetyksi menetelmäksi ja

seuraavassa haastateltavien kommentteja, miten palveluohjaus ilmenee etsivässä nuorisotyössä.

Suurin osa työstä on palveluohjausta, mutta myös tukeminen ja läsnäolokin voi vain riittää.

Työ on juurikin palveluohjausta ilman virallisia papereita.

On tämä palveluohjausta osittain. Nuori sanoo, että mulla on vaikka hammas kipiä, niin tilaanko vain hammaslääkärin vai huomaanko ja näenkö, että nuori pelkää. Päätän lähteä hänen kanssaan hammaslääkəriin. Sitä tämä työ on, että osaan arvioida tilanteen ja pystyn lähemään nuoren tueksi, vaikka sitten sinne hammaslääkəriin.

Pietiläisen ja Seppälän (2008, 10-11) mukaan palveluohjaus työtapana huomio asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltaisesti ja voimavaroina toimivat asiakkaan ja hänen läheisensä voimavarat. Palveluohjaus pyrkii kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen hallintaan, joka on nuoren itsensä näköinen. Tämä työtapa perustuu asiakkaan ja työntekijän yhteistyölle, kumppanuudelle sekä asiakkaan oman osallistumisen ja itsensä määrämisen kunnioittamiselle. Palveluohjaus sisältää yhdessä asiakkaan kanssa tehtävän suunnitelman ja palvelujärjestelmän sisällä tehtävän tuen ja palveluiden yhteensovittamista organisaatioiden tasolla. (Pietiläinen & Seppälä 2008, 10-11.)

Nuoreen tulee luoda uskoa, että hän pystyy, osaa ja voi vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Etsivän nuorisotyöntekijän tehtäviin kuuluu näyttää nuorelle, että hän osaa itsekkin ja vahvistaa nuoren tukiverkkoja ja lähipiiriä. Haastatteluista kävi ilmi, että etsivän nuorisotyön palveluohjaus ei kuitenkaan pyri laatimaan asiakkaan kanssa virallista palvelusuunnitelmaa. Tässä vaiheessa nuori on jo kyllästynyt täyttämään kaavakkeita tai lomakkeita, että palvelusuunnitelman teko yhdessä tuntuu etsivien nuorisotyöntekijöiden mielestä jokseenkin haastavalta. Pietiläisen ja Seppälän (2008, 10-11) mukaan palvelusuunnitelma antaa sekä ohjaajalle että nuorelle selkeät tavoitteet ja aikataulun sekä motivoi ja sitouttaa nuorta. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja. Kommentit havainnollistavat hyvin miksi palvelusuunnitelmaa ei tehdä.

Emme tee kokonaisvaltaista palvelusuunnitelmaa. Kirjaamme yhden päätavoitteen ja siinä voi olla myös monta tavoitetta. Jollain nuorella se voi olla, että pääsis kouluun tai pääsis töihin tai saara oikeesti vain pään selville, että pääsis sinne kouluun. Jollakin se tavoite voi olla, että oppisi nauttimaan elämästä. Sitten kun meillä on tiedossa tavoite, niin me jokaisen nuoren kanssa mietitään, että mitä pitää tehdä että siihen tavoitteeseen pääsee. Se voi olla vuosien prosessi. Se ei tapahdu tänään, me yritetään miettiä nuoren kanssa sitä. Se voi olla tosi pitkä prosessi. Mitkä on ne jutut nuorelle, mitkä tois sitä tavoitetta lähemmäs. Siihen pitää varautua että takapakkia tulee.

Niille on jo tehty sitä riittävästi. Aika monella nuorella on se hoitotaho jo tai joku vastaava taho jo eli ne tekee siellä sitä jo. Palvelusuunnitelma laaditaan siellä ja siellä käytetään myös menetelmänä kortteja, tulevaisuuden muistelumenetelmiä. Ei olla koettu, että se istuisi meidän omaan formaattiin. Oman itsensä liikoon laittamisella saa aika paljon nuoren kanssa aikaan.

Palveluohjaus rakentuu asiakkaan ja työntekijän väliselle vuorovaikutukselle. Se on tapa tehdä tavoitteellista ja asiakaslähtöistä sosiaalityötä yhtäaikaaisesti. Vuorovaikutuksen tulisi aina olla kahdensuuntaista keskustelua ja dialogia. Palveluohjaaja auttaa ja tukee asiakasta niin elämän pienissä kuin suurissakin asioissa. Mikä on suuri ja mikä pieni asia, jäsentyy kyllä ajan mittaan. Prosessin kulku ja kesto ovat harvoin ennustettavissa. Prosessi vaatii kummaltakin osapuolelta heittäytymistä. Palveluohjaajan ammattitaitoa tarvitaan prosessin raiteillaan pitämiseen. Hän tuntee riittävän määrän lainsäädäntöä, etuuksia ja koulutusmahdollisuuksia voidakseen toimia asiakkaan kanssa tarkoituksenmukaisesti. (Pietiläinen & Seppälä 2008, 42-43.)

6.6 Käytännöllisiä hyviä työmenetelmiä

Tässä kappaleeseen on kerätty käytännöllisiä ja hyviksi todettuja työmenetelmiä etsivällä nuorisotyössä kuten kasvatuskeskustelut, kotikäynnit, puhelinherätykset, vanhempain vertaistukiryhmät, työpajatoiminta, pienryhmätoiminta ja Time Out toimintamalli. Kaikki haastateltavat eivät olleet kokeilleet kaikkia seuraavia työmenetelmiä, mutta onkin erityisen tärkeää, että jokainen etsivä nuorisotyöntekijä tekee etsivästä työstään juuri sen näköistä kuin kunnan tai alueen tarve vaatii ja hyviä työmenetelmiä jaetaan.

Kasvatuskeskustelut on todettu hyväksi työmenetelmäksi etsivässä nuorisotyössä. Kasvatuskeskustelut ovat keskusteluja, joita käydään nuoren ja nuoren lähipiirin kanssa. Mukana keskusteluissa voi olla muun muassa vanhemmat, kaverit, koulukuraattori ja opettaja. Kasvatuskeskustelujen avulla pyritään löytämään ongelma ja keinot ratkaisuun yhdessä. Niillä pyritään myös vahvistamaan nuoren lähiverkkoa muutoksessa ja tukemaan koulun käynnin tai työssä käynnin onnistumista. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja kasvatuskeskustelujen toivuudesta etsivässä nuorisotyössä.

Ne ovat aika hedelmällisiä. Kasvatuskeskustelut tarvitsevat rauhallisen tilan ja siihen pitää keskittyä, että se ei mee vaan niin, että terve ja näkemiin. Nuoren huomio pitää saada ja nuori pitää pysäyttää, niin ne onnistuu ja niin ne ovat hyviä. Kahden kesken pidetyt kasvatuskeskustelut ovat hedelmällisempiä. Vanhemmat voivat olla mukana.

Joissakin tapauksissa ala-ikäisten kanssa on yhteyttä vanhempiin ja joidenkin kanssa kasvatuskeskusteluja käydään ja koko perhettä neuvotaan johonkin palveluun. Meillä ei ole psykologin ominaisuuksia niin perhettä ehdotetaan eteenpäin.

Kotikäynnit on todettu etsivässä nuorisotyössä hyväksi työmenetelmäksi. Kotikäynneillä on hyvä olla mukana aina kumpikin työpäri. Kotikäynnit ovat todettu hyvin tilannetta avaavaksi menetelmäksi. Kotikäynntejä voi tehdä vain asiakkaan luvalla. Pietiläisen ja Seppälän (2008, 41) mukaan monet asiakkaan elämäntapaan liittyvät ratkaisut ja valinnat tulevat ymmärretyksi, kun ne nähdään taustaansa vasten. Työntekijän on päästävä tutustumaan asiakkaaseen ja hänen elämäntilanteeseensa. Siihen kuuluvat asiakkaan omaiset ja muut läheiset, hänen asuin- ja toimintaympäristönsä ja kaikki se, mistä hänen jokapäiväinen elämänsä koostuu. (Pietiläinen & Seppälä 2008, 41-42.) Kaikki haastateltavat totesivat, että kotikäynnit ovat kokonaisuutta havainnollistava ja erittäin hyvä työmenetelmä. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja kotikäynneistä.

Olemme tehneet kotikäynntejä. Aikataulut pitää sovittaa yhteen. Yksin ei voi mennä kotikäynnille eli pitää olla molemmat mukana. Yleensä ennen kotikäyntiä soitetaan asiakkaalle, että saako tulla käymään. Kotikäynti antaa laajemman kuvan kokonaistilanteesta.

Kämpän näkeminen kertoo paljon tilanteesta ja nuoren elämästä sekä jaksamisesta.

Kotikäynnit ovat aivan mahtava menetelmä. Se me tehdään työpareina. Se havainnollistaa sen kaiken. Sen pohjalta pystyy päättämään hirveän paljon. Millaisista olosuhteista nuori tulee ja mikä siellä on meininki. Jos kotikäynnistä kieltäydytään niin siihen on yleensä syy.

Puhelinherätykset ja noutojaksot ovat todettu hyviksi työmenetelmiksi etsivässä nuorisotyössä. Puhelinherätykset ja noutojaksot auttavat nuorta lähtemään ja motivoitumaan koulunkäyntiin uudelleen. Puhelinherätykset herättävät nuoren aamulla ja varmistavat nuoren kouluun lähdön. Tarvittaessa nuori haetaan kotoa kouluun tai töihin. Koulusta tai töistä kotiin nuori joutuu etsimään oman kyydin. Nämä työmenetelmät toimivat jaksoina, eli eivät ole jatkuvasti käytössä. Seuraavassa on haastateltavien kommentteja puhelinherätyksistä ja siitä miten etsivässä nuorisotyössä toimitaan niin kuin tilanne vaatii.

Teemme sitä mitä tilanne vaatii jokaisen asiakkaan kohdalla ja teemme puhelinherätyksiä ja noutoja kouluun myös tarpeen vaatiessa.

Puhelinherätykset vain toimivat.

Joillekin riittää pari kertaa se, että haetaan kouluun ja sit ne alkaa kulkee itse.

Nuorten vanhempain vertaistukiryhmät on todettu hyväksi työmenetelmäksi etsivässä nuorisotyössä. Vanhemmille järjestetyt vertaisryhmät tukevat vanhempia vaikeissa kasvatuksellisissa tilanteissa. Ne vahvistavat vanhempien roolia ja antavat tukea ja neuvoja vanhemmuudessa. Työmenetelmä tukee vanhemmuuden vahvistamista! Vanhempain vertaistukiryhmän puhujaksi tai vetäjäksi voi pyytää psykologia, perhetyöntekijää yms. toista ammattilaista, jos ei itse koe ammattitaitoaan riittäväksi. Etsivän nuorisotyöntekijän ääni, tieto ja ammattitaito ovat kuitenkin korvaamattomia asioita tällaisissa ryhmissä. Lisäksi ryhmät auttavat vanhempia tutustumaan toisiin vanhempiin ja saamaan ennen kaikkea vertaistukea. Seuraavassa on lainauksessa haastateltavan kommentti vanhempain vertaistukiryhmästä.

Äitin olohuone lähti viime lukuvuonna käyntiin. Siellä oli kahdeksan kaveruksen äidit. se lähti äitien tarpeesta, jotta he tietäisivät kuka on Pekan äiti ja kuka Mikan äiti.

Pienryhmätoiminta on todettu hyväksi menetelmäksi etsivässä nuorisotyössä. Pienryhmissä opetellaan esimerkiksi arjen hallintaa kerran viikossa, kuten ruuanlaittoa, leivontaa, siivousta, askartelua, aikatauluja yms. Etsivä nuorisotyö voi järjestää myös kesäleirejä. Pienryhmässä mukavalla toiminnalla ja yhdessä tekemisellä nuoret saavat vertaistukea ja näkevät muita samassa elämäntilanteessa olevia nuoria. Siellä voidaan puhua vaikeistakin asioista, vaikka leivonnan ohessa. Seuraavissa on lainauksissa haastateltavien kommentteja pienryhmätoiminnan kokeilusta.

Olemme kokeilleet pienryhmätoimintaa ja aiomme jatkaa kokeilua. Kankaanpainantaa, leivontaa ja siinä sivussa puhuttiin arjen hallinnan asioista. Se keskustelu on helppo viedä jonnekin muualle.

Järjestämme 9-luokkalaisille kesäleiriä. Oppilashuoltoryhmässä katsotaan, että ketkä ovat heidän mielestään sellaisia todennäköisiä oppilaita, jotka keskeyttää tai keille tulee ongelmia. Heistä on koottu ryhmiä. Nuoria ruvettiin tapaamaan ryhmänä eli me kokkailtiin, keilattiin, käytiin syömäs. Siinä tehtiin kaikkia mukavaa yhdessä oloa, unohtamatta asiaa. Keskusteltiin muun muassa huumeista ja muista ongelmista. Kesäleirillä ryhmät kokoontuvat neljäksi päiväksi kesäkuussa, jossa käydään päivittäin läpi hankaliakin asioita.

Pienryhmätoimintaa on yritetty. On siellä ollut porukkaakin ja nyt eilen ei taas ollut ketään. Kynnys lähteä on korkea. Pienryhmätoiminta on ollut alusta asti haave, että saatais säännöllistä pienryhmätoimintaa, mutta siihen ei ole rahaa. Voi tehdä ilmaisiakin juttuja, mutta nuoret lähtevät paremmin, jos tekeminen on ”kivaa”, kuten keilaaminen. Ja se maksaa. Kaivataan tosi paljon enemmän sellaista toimintaan, jossa saa olla nokatusten mukavan toiminnan kanssa.

Kaksi haastateltavista oli perehdytetty ja koulutettu **Time Out toimintamalliin**. Etsivät nuorisotyöntekijät kokivat Time Out toimintamallin hyväksi työmenetelmäksi. Toimintamalli on kuntien, puolustusvoimien ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyömalli, joka on kehitetty vuosina 2004–2007 yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Toimintamalli tarjoaa psykososiaalisia tukitoimia nuorten miesten syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi. Toimintamalli mahdollistaa aktiivisen tuen tarjoamisen nuorille miehille kutsunnoissa ja varusmies- tai siviilipalveluksen keskeytyessä. Toiminnassa hyödynnetään kutsuntojen tarjoamaa viimeistä mahdollisuutta tavoittaa miesten koko ikäluokka. Kaikille kutsunnan alaisille tarjotaan tilaisuus hakeu-

tua tukipalveluun, jota toteuttavat tehtävään koulutetut ohjaajat. (Time Out 2012, [Viitattu 7.12.2012].)

Ohjaajat ovat kuntien sosiaali-, terveys- ja nuorisoalan ammattilaisia, ja tukipalvelu on osa heidän perustyötään. Varusmiespalveluksen keskeytyessä puolustusvoimien joukko-osastojen sosiaalikuraattorit tarjoavat tukipalvelua varusmiespalveluksen keskeyttäville miehille ja naisille ja tekevät lähetteen yhdessä asiakkaan kanssa kotikunnan ohjaajalle. Toimintamallin käyttöönotto edellyttää kunnan sitoutumista palvelun organisoimiseen ja toteuttamiseen sekä yhteistyöhön kutsunnoista vastaavan puolustusvoimien aluetoimiston, joukko-osastojen ja Lapinjärven koulutuskeskuksen kanssa. THL:n Time out! Aikalisä! Elämä raiteilleen -toiminta tukee kuntia toimintamallin käyttöönottamisessa ja ohjaajien perehdyttämisessä. (Time Out 2012, [Viitattu 7.12.2012].)

6.7 Keskeiset hyvät työmenetelmät etsivässä nuorisotyössä

Seuraavaan taulukoon olen koonnut haastattelujen pohjalta keskeisiä hyviä työmenetelmiä, joita käytetään etsivässä nuorisotyössä. Hyvät työmenetelmät nousivat esille haastatteluista. Olen koonnut keskeisiä hyviä työmenetelmiä seuraavaan taulukkoon aiheittain.

Taulukko 2. Keskeiset hyvät työmenetelmät etsivässä nuorisotyössä

Keskeiset hyvät työmenetelmät etsivässä nuorisotyössä
Asiakkaan kohtaaminen, vuorovaikutus ja dialogisuus
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nuorten kanssa työskennellessä ajoituksella ja tilannetajulla on erityisen tärkeä rooli. ❖ Usein pelkkä läsnäolo, kuuntelu, mukana oleminen ja aito välittäminen on paras tapa kohdata nuori. ❖ Asiakkaan aito kohtaaminen, vastavuoroinen vuorovaikutus ja avoin dialogisuus ovat avainroolissa kontaktin onnistumisessa. ❖ Jokainen asiakas on ainutlaatuinen ja häntä tulee palvella ja auttaa yksilöllisesti. ❖ Tärkeintä on, että nuori saa etsivältä nuorisotyöntekijältä tarvitsemansa avun ja

tuen riippumatta aikataulusta tai työmenetelmästä.

- ❖ Huumorintajun todettiin helpottavan kontaktin saamisesta nuoren kanssa.
- ❖ Työntekijän epävirallinen rooli ja rentous auttavat kontaktin syntymisessä.

Luottamuksellinen asiakassuhde

- ❖ Etsivän nuorisotyöntekijän ja nuoren välistä luottamussuhteen muodostumista auttavat monet pienet teot kuten kiireettömyys, rentous ja huumorintaju sekä tämän lisäksi etsivältä nuorisotyöntekijällä on hyvä olla kyky olla oma itsensä, kyky olla asettamatta itseään asiakkaan yläpuolelle, tilannetajua, periksi antamattomuutta ja sopivaa tiukkuutta.
- ❖ Missään tilanteessa ei saa pettää asiakkaan luottamusta. Pienetkin lupaukset on pidettävä.

Tavoitelähtöinen asiakassuhde ja asiakkaan motivointi

- ❖ Etsivän nuorisotyöntekijän tulee olla kärsivällinen ja kiireetön asiakastilanteissa.
- ❖ Motivointityö ja tavoitteiden löytäminen on aikaa vievää.
- ❖ Työntekijän tulee asennoitua motivointiin niin, että se tulee tehdä nuorelle yhä uudestaan ja uudestaan, niin että tavoite saavutetaan.
- ❖ Työntekijän tulee kehua ja kannustaa nuorta pienestäkin onnistumisesta.

Ratkaisukeskeinen etsivä työ

- ❖ Nuorelle esitetyt kysymykset ja pienet tehtävät tulee tehdä oikeaan aikaan.
- ❖ Etsivän nuorisotyöntekijän tulee konkretisoida nuorelle positiiviset muutoksen nuoren elämässä.

Palveluohjaus

- ❖ Palveluohjauksen kokonaisvaltaisuus auttaa työntekijää hahmottamaan nuoren koko elämäntilanteeseen.
- ❖ Palvelusuunnitelman laatiminen koettiin etsivässä nuorisotyössä liian viralliseksi menetelmäksi.
- ❖ On hyvä tehdä nuoren kanssa jonkinlainen suunnitelma ja aikataulu tavoitteeseen pääsemiseksi.
- ❖ Nuoren kanssa tulee tehdä yhdessä asioita, ei hänen puolestaan.
- ❖ Etsivä nuorisotyöntekijä voi mennä nuoren tueksi esimerkiksi Sosiaalitoimistoon.

Muita hyviä työmenetelmiä

- ❖ Onnistunut kasvatuskeskustelut voivat pysäyttää nuoren miettimään asioitaan.
- ❖ Kotikäynnit havainnollistavat laajemmin asiakkaan tilanteen.
- ❖ Puhelinherätykset ja noutojaksot toimivat vain jaksoissa.
- ❖ Pienryhmätoiminta antaa nuorelle arjenhallintaan ja mahdollisuuden nähdä muita samanhenkisiä nuoria. Nuori saa vertaistukea tilanteeseensa.
- ❖ Time Out toimintamalli tuo uusia mahdollisuuksia työntekijälle ja on käytännöllinen ja toimiva tapa kontaktoida varusmiehet.

7 ETSIVÄN NUORISOTYÖN KEHITTÄMINEN

Tähän lukuun olen koonnut taulukon etsivän työn kehittämiskohteista. Haastattelujeni perusteella voin todeta, että etsivää nuorisotyötä tulisi pyrkiä kehittämään. Työtä ei tule kehittää vain kehittämisen takia, vaan kehittämiselle tulee olla aina tarve. Lähtökohta tulisikin kehitystyölle olla asioiden parantaminen, työn tehostaminen ja asiakkaiden kuuleminen. Kehittäminen tulisi aina lähteä asiakkaan näkökulmasta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 104). Haastateltavien mukaan kehittämiskohteita etsivässä nuorisotyössä on käytännössä, menetelmissä ja palvelujärjestelmässä. Seuraavassa taulukossa on haastateltavien näkökulmia etsivän nuorisotyön kehittämiskohteista.

Taulukko 3. Etsivän nuorisotyön keskeisimmät kehittämiskohdat.

Etsivän nuorisotyöntyön keskeisimmät kehittämiskohdat
<p>Käytännöllisiä kehittämiskohteita</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Etsivä nuorisotyö tarvitsee oman työauton. Haastateltavat kokivat, että etsivälle nuorisotyölle tarkoitetulla autolla, olisi miellyttävämpää kuljettaa asiakasta. ❖ Par-asiakastieto järjestelmää tulisi kehittää toimivammaksi etsivälle nuorisotyölle. Haastateltavat kokivat, että asiakastietojärjestelmässä on puutteita.
<p>Työmenetelmien kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Jalkautuvaa etsivää työtä tulisi tehdä enemmän. Haastateltavat kokivat, he että tahtoisivat olla enemmän nuorten keskuudessa. Haastatteluista kävi ilmi, että jalkautuvaa työtä ei ehditä tehdä, koska etsiviä nuorisotyöntekijöitä on liian vähän ja alalla on resurssipula. ❖ Yritysyhteistyötä tulisi kehittää. Haastatteluista kävi ilmi, että paikallisista yrityksistä tulisi koota joukko, johon olisi helppo saada työharjoittelupaikkoja nuorille. Yritykset olisivat tietoisia etsivästä nuorisotyöstä, nuoren haasteista ja tilanteesta. Tämä yritykset tarjoaisivat nuorille mahdollisuuden niin sanottuun matalan kynnyksen työharjoittelupaikkaan tai työpaikkaan. ❖ Pienryhmätoimintaa tulisi saada monipuolisemmaksi ja nuoria tulisi saada aktivoitua käymään enemmän pienryhmätoiminnassa. Haastatteluista kävi ilmi, että pienryhmätoimintaa tulisi kehittää.

- ❖ Etsivän nuorisotyön ja seurakunnan välille toivottiin enemmän yhteistyötä. Haastateltavat kokivat, että etsivän nuorisotyön olisi hyvä käydä esittäytymässä rippikoululaisille.

Palvelujärjestelmän kehittäminen

- ❖ Nuorten tukiasuminen todettiin alueella heikoksi. Haastatteluista kävi ilmi, että nuorten tukiasumiseen toivottiin kehitystä Pohjanmaan alueella.
- ❖ Nuorten mielenterveyspalvelujen kehittäminen. Haastateltavat kokivat, että nuorten mielenterveyspalvelut ovat ruuhkautuneet.
- ❖ Etsivää nuorisotyötä tulisi tehdä jo yläkoululla. Haastatteluista kävi ilmi, että etsivää nuorisotyötä tulisi tehdä jo kohdennetummin yläkouluille. Mitä aikaisemmin ongelmiin voidaan puuttua, sitä paremmin ne voidaan ennaltaehkäistä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni tuloksista tekemiäni keskeisempiä huomioita, joita pohdin tutkimusongelmani näkökulmasta. Halusin selvittää tutkimuksellani millaisia ovat etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät sekä mitä tulee ottaa huomioon aloittaessa etsivä nuorisotyö kunnassa, hankkeessa tai toiminta-alueella että miten etsivää nuorisotyötä voisi kehittää.

Olen työni teoriaosuudessa tuonut esille, että nuorten syrjäytyminen on yhteiskunnallinen ongelma. Nuorten syrjäytyminen ei kuitenkaan ole määrällisesti lisääntynyt viime vuosina kovinkaan paljon, vaan asia vain on nostettu esille ja puheenaiheeksi eri tahoilla ja medioissa. Yleisestä mielikuvasta poiketen nuorten syrjäytyminen on lisääntynyt viime vuosina vain vähän (Myrskylä 2012, 16). Asiasta on kuitenkin hyvä käydä yhteiskunnallista keskustelua monesta eri näkökulmasta siksi, että nuorten syrjäytyminen tulee yhteiskunnalle todella kalliiksi. Kokoamani tiedon pohjalta nuorten syrjäytyminen voidaan estää varhaisella puutumisella ja eri menetelmillä kuten muun muassa tarjoamalla nuorille riittävästi työpaikkoja, koulutuspaikkoja tai miellyttävää tekemistä. Myös mahdollisimman yksilöllisen avun ja tuen antamisen on todettu toimivana tapana. Entistä enemmän sosiaalityö painotuu ennaltaehkäiseviin palveluihin, koska se on taloudellista, järkevää ja sekä asiakkaalle että työntekijälle hyödyllisempää sosiaalityötä. Kuntiin kohdistuukin painetta järjestää ennaltaehkäiseviä palveluita. Paine ei vain tule lakien tai hallitusohjelman puolesta vaan myös kuntien taloudellinen tilanne ajaa kunnat siihen, että kuntien on pakko miettiä sosiaali ja -terveyspalveluja uudelleen moniammatillisina ja ongelmia ehkäisevinä palveluina. Muutos kunnissa on väistämätön.

Etsivä työ on yhteiskunnan tai kolmannen sektorin työmenetelmä tai asenne, joka käyttää syrjäytymistä ehkäiseviä työmenetelmiä kuten esimerkiksi yhteisötyötä, koulutusta, työntekoa ja mielekästä tekemistä. Työn perustehtävä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka ovat syrjäytyneitä, syrjäytymisvaarassa tai muuten avun tarpeessa olevia. (Huhtajärvi 2007, 446.) Työn peruseriaatteita ovat muun muassa vapaaehtoisuus, jalkautuminen, matala kynnys, asiakkaan ehdoilla toimiminen ja rinnalla kulkeminen (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 24). Etsivä nuorisotyö estää syrjäytymistä käyttäen monia eri sosiaalityön menetelmiä, jotka ovat todettu toimiviksi

syryjytymisen ehkäisemisessä, kunnissa tai toiminta-alueilla. Kaikki haastateltavani totesivat, että etsivä nuorisotyö toimii keinona estää syrjäytyminen.

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää millaisia ovat **etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät**. Tutkimukseni osoitti, että haastateltavani olivat kokeneet hyviksi käytännöiksi etsivässä nuorisotyössä työparitoiminnan, monia erilaisia toimintaa helpottavia käytännöllisiä työkäytäntöjä, kuten asiakastietojärjestelmän ja toimivat työtilat, lakien ja raamien antamat reunaehdot sekä moniammatillinen yhteistyön. Kaikki haastattelemani etsivät nuorisotyöntekijät totesivat, että yhteistyö moniammatillisiin verkostoihin ja tiimeihin toimivat. Vain yksi haastateltava kertoi, että oppilaitoksilta toivoisi enemmän yhteistyötä. Tutkimukseni johtopäätöksenä voin todeta, että verkostot ja moniammatillinen yhteistyö toimivat etsivässä nuorisotyössä. Mieleeni jäi kuitenkin yksi yksittäinen haastateltavan kommentti, jossa puhuimme moniammatillisen tiimin vaitiolovelvollisuudesta. Moniammatillinen tiimit luovat todellisia haasteita sosiaalityön luottamuksellisuudelle. Rostilan (2001, 34) mukaan moniammatillisen työn tarve asettaa uusia haasteita luottamuksellisuuden toteuttamiselle. Moniammatillisen työn haasteita ovat vaitiolo-velvollisuuden rajat eli kun luodaan uusia ja hienoja moniammatillisia tiimejä, tulisi myös luoda uusia säädöksiä niin että tiimeissä voi puhua ja keskustella juuri niistä asioista, jotka ovat tärkeitä (Rostila 2001, 34).

Tutkimukseni osoitti, että haastateltavani olivat kokeneet hyviksi työmenetelmiksi monia sosiaalialan työmenetelmiä kuten palveluohjauksen, ratkaisukeskeiset menetelmät, tavoitelähtöiset menetelmät ja motivoivat työmenetelmät. Tutkimukseni toi esille, että etsivässä nuorisotyö on tavoitelähtöistä sosiaalityötä, mutta menetelmät ovat vain poikkeukselliset verrattuna sosiaalityöhön. Tähän viittaa myös se, että virallista palvelusuunnitelmaa nuoren kanssa ei esimerkiksi laadita. Etsivän työn tavoitteet ja päämääränä ovat saavutetut kontaktit nuorten kanssa. Etsivän nuorisotyön tarkoitus on tarjota nuorille mahdollisuuksia turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012). Työn päämääränä on syntynyt kontakti (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 34). Myös haastatteluista kävi ilmi, että työmuodon päämäärä ja tavoite on saada nuoreen yhteys. Etsivän työn perimmäinen tarkoitus asiakkaalle ei usein olekaan vain hänelle tarjotuissa palveluissa, vaan siinä kuinka hyvin asiakas on tullut kuulluksi, kohdatuksi ja ym-

märretyksi ja miten hänen kokemaa ulkopuolisuuttaan on voitu vähentää. (Kaarti-
nen-Koutaniemi 2012, 24.) Haastatteluista kävi ilmi, että palvelusuunnitelmaa ei
laadita asiakkaan kanssa, koska se koettiin liian virallisena työmuotona. Haastatte-
luista kävi myös ilmi, että etsivät nuorisotyöntekijät kokivat, että työmenetelmän
ajoitus, luottamus asiakkaan ja työntekijän välillä sekä työntekijän epävirallinen
rooli auttoivat asiakastyön onnistumisessa. Usein työmenetelmänä todettiin toimi-
van pelkän läsnäolon tai juttelun. Tutkimus toi esille myös, että etsivän nuoriso-
työntekijöiden on hyvä tunnistaa nuoren yksilölliset tarpeet, ongelmat tai elämänti-
lanne ja antaa tukea, tietoa ja apua sekä järjestää nuorelle hänen tarvitsemansa
palvelut ja tuki käytettävissä olevien resurssien avulla. Tämän lisäksi täytyy myös
luoda nuoren kanssa yhtenäinen tavoite ja käydä nuoren kanssa läpi miten tavoit-
teeseen päästää sekä tehdä nuoren kanssa jonkinlainen suunnitelma ja aikataulu
tavoitteeseen pääsystä. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on mahdollisuus tehdä nuo-
ren kanssa yhdessä asioita, mutta ei kuitenkaan hänen puolestaan. Tutkimukseni
yhtenä tuloksena voi todeta etsivän nuorisotyön olevan palveluohjausta, läsnäoloa
ja kuuntelua sekä mahdollisuutta mennä nuoren tueksi esimerkiksi Kelaan, Sosi-
aalitoimistoon tai Työvoimatoimistoon.

Tutkimukseni tavoite oli myös selvittää **mitä asioita tulee ottaa huomioon aloit-
taessa etsivä nuorisotyö** kunnassa, hankkeessa tai toiminta-alueella. Tutkimuk-
seni osoitti, että haastateltavani olivat kokeneet, että on tärkeää että etsivä nuori-
sotyöntekijän tulee esittäytyä yhteistyökumppaneille ja verkostoille ennen ensim-
mäistä asiakaskontaktia. Etsivä nuorisotyö tulee tehdä tunnetuksi kunnassa ja
toiminta-alueella. Myös verkostoituminen muiden etsivien nuorisotyöntekijöiden
kanssa ja moniammatillisessa tiimissä toimiminen koettiin tärkeäksi tavaksi toimia
sekä toiminnan alkaessa kunnassa että jatkossa. Tutkimuksestani paljasti myös
sen, että kun kunnassa tai toiminta-alueella aloitetaan etsivän työn toimintamu-
toa, on tärkeää, että jokainen kunta, hanke tai alue tekee etsivästä nuorisotyöstä
oman alueensa ja tarpeidensa näköisen. Etsivän nuorisotyön tarpeet vaihtelevat
suuresti alueittain. Vaihteluun vaikuttaa muun muassa kunnan ympäristö, koko,
ikä rakenne, työllisyys, maahanmuutto. (Myrskylä 2012, 4.) Aloittaessa etsivän
nuorisotyön kunnassa on otettava huomioon myös se, että etsivään nuorisotyöhön
vaikuttaa myös etsivä nuorisotyöntekijän persoona.

Tutkimukseni tavoitteena oli myös selvittää **miten etsivää nuorisotyötä voisi kehittää**. Tutkimukseni osoitti, että haastateltavani kokivat, että monessa käytännöllisessä asiassa on vielä puutteita etsivässä nuorisotyössä, kuten esimerkiksi etsivät nuorisotyöntekijät joutuvat käyttämään työssään paljon autoa asiakkaiden nou-toihin. Useat haastateltavat kokivat hankalaksi oman auton käytön asiakasta kul-jettaessa. Etsivillä nuorisotyöntekijöillä tulisin ollakin työsuhdeauto. Myös asiakas-tietojärjestelmä koettiin puutteelliseksi ja toivottiin, että se suunniteltaisiin enem-män juuri etsivän nuorisotyölle toimivammaksi. Haastatteluista kävi myös ilmi, että etsivän nuorisotyön ja paikallisten yritysten yhteistyötä tulisi kehittää. Nuorille olisi hyvä saada enemmän työharjoittelupaikkoja paikallisista yrityksistä. Tämän lisäksi yhteistyötä seurakunnan kanssa toivottiin lisää. Useat haastateltavat totesivat, että rippileirillä esittäytyminen, voisi olla kontakteja luovaa toimintaa etsivälle nuoriso-työlle.

Tutkimuksestani voin vetää sellaisen keskeisen johtopäätöksen, että resurssi pula näkyy työn kehittämisen esteenä. Yhtenä merkittävänä tutkimustuloksena työnkehittämisen näkökulmasta nousikin resurssipula. Tutkimastani tiedosta kävi ilmi, että etsivässä nuorisotyössä asiakkaat haetaan menemällä paikalle ja asettumalla tarjolle. Etsivätyö alkoi katutyönä. Vähitellen ympäristöt, joihin työtä mennään te-kemään, ovat monipuolistuneet ja kattavat monenlaisia kohtaamisen paikkoja, ku-ten esimerkiksi oppilaitokset, vankilat, internet ja palveluverkostot. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23.) Tutkimuksestani kuitenkin kävi ilmi, että jalkautuvaa työtä eli itse liikkuvaa etsivää työtä ei ehditä tehdä tarpeeksi. Etsivä työ tapahtuu vain tutkimukseni perusteella vain palveluverkostoissa ja Facebookissa. Tarvitaan lisä-resursseja, että pystyttäisiin tekemään kunnolla jalkautuvaa työtä. Etsivän nuoriso-työn yksi muoto on olla esillä ja tehdä jalkautuvaa työtä sekä etsiä syrjäytymisvaa-rassa ja syrjäytyneitä nuoria. Valitettavasti jalkautuvaa työtä en pystynyt hyviin työmenetelmiin lisäämään, koska yhtä työparia lukuun ottamatta kukaan haastatel-tavista ei ehtinyt tekemään jalkautuvaa työtä. Kuitenkin uusia kontakteja ja luotta-musta syntyy vain, jos pitää itseään tarjolla. Mitä enemmän työntekijällä on taitu-ruutta asettua tarpeellisella tavalla esille, sitä helpommin ihmiset hakautuvat kon-taktiin hänen kanssaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 74-75.) Haastatteluista kävi ilmi, että mikäli resursseja olisi enemmän, niin jalkautuvaan työtäkin tehtäisiin ken-tällä enemmän.

9 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin ja arvioin opinnäytetyöni prosessia ja tutkimusvaiheideni etenemistä. Käyn läpi Sosionomi (AMK) koulutuksen antamaa tukea tutkimukseni tekemisessä. Pohdin etsivän nuorisotyön tulevaisuutta, tutkimukseni hyödyllisyyttä ja jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Opinnäytetyöni tekeminen on ollut minulle noin vuoden prosessi. Aloitin työni talvella 2012 laatimalla tutkimussuunnitelman ja hakemalla tutkimusluvan. Tämän lisäksi olin Kurikan kaupungin nuorisotoimen kanssa yhteydessä ja sovimme siitä, että kartoitan Kurikan kaupungille etsivän nuorisotyössä käytettävät menetelmät ja käytänteet ja mitä tulee ottaa huomioon kun etsivä työ alkaa kunnassa. Tutkimusluvan saamisen jälkeen aloitin haastattelut ja niiden litteroinnin. Lähdin kuitenkin kevääksi 2012 vaihtoon Ugandaan ja työni keskeytyi täksi ajaksi. Palasin vaihdosta toukokuun lopulla ja esittelinkin Kurikan Kaupungille jo siihen mennessä tekemiäni haastattelujen tulokset. Esittelyn jälkeen jatkoin syksyllä kuitenkin haastattelujen tekoa sekä aineiston litterointia. Aineiston analyysi, työn kirjoittaminen ja teoriapohjan luominen veivät minulta eniten aikaa. Prosessin aikana olen oppinut etsivän nuorisotyön perusteiden lisäksi omasta ajan käytöstäni ja suunnitelmallisuudestani sekä siitä kuinka asioihin tulee paneutua heti prosessin alusta alkaen huolellisesti.

Saavutin tutkimukselleni asettamani tavoitteet ja sain vastaukset tutkimusongelmiini. Halusin asettaa tutkimukselleni itseäni kiinnostavat tavoitteet ja onnistuin siinä. Koen kehittyneeni tutkimukseni aikana opinnoissani hyvin paljon. Olen hahmottanut sosiaalialan palvelujärjestelmän monipuolisuuden, asiakastyön menetelmien käytäntöjä sekä tämän lisäksi ymmärtänyt mitä pitää ottaa huomioon projektien aloittamisessa ja kehittämistyössä. En vaihtaisi tätä opinnäytetyön tuomaa oppimiskokemusta mistään hinnasta. Vaikka prosessini on ollut pitkä ja haasteellinen, niin olen kyllä oppinutkin paljon ja laaja-alaisesti. Mikäli tekisin tutkimuksen uudelleen, tekisin sen lyhyemmällä aikavälillä ja jäsennellymmin. Aineistoa kertyi haastatteluista tarpeeksi ja aineisto oli mielestäni erittäin hyvää ja monipuolista. Tutkimustulokset olivat pitkälti sellaisia, kuin oletinkin niiden olevan. Jalkautuvan työn vähäisyys yllätti kuitenkin minut ja se, että resurssipula on suuri alalla.

Tutkimustani voivat hyödyntää etsivät nuorisotyöntekijät ja kunnat, jotka eivät ole vielä aloittaneet etsivää nuorisotyötä. Uskon etsivän nuorisotyön olevan tällä hetkellä hyvin ajankohtainen aihe. Luulen, että tulevaisuudessa tullaan tekemään lisää tutkimuksia etsivästä nuorisotyöstä, sen työmuodoista ja niiden kehittämisestä sekä laajentamisesta muihinkin asiakasryhmiin. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista toteuttaa tutkimushanke, missä etsivän nuorisotyön menetelmiä, asenteita ja periaatetta käytettäisiin palvelujärjestelmän muihin asiakasryhmiin ja tutkia käytettyjen menetelmien vaikutuksia.

Olen tyytyväinen tutkimukseni tuloksiin ja siihen, mitä pohdintoja aihe ja tutkimusprosessi minussa herättivät. Prosessin aikana huomasin usein pohtivani etsivän nuorisotyön käytänteitä ja kehittämistä. Tulevan sosionomina minun tulee osata ennakoita ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen, siksi pohdinkin opinnäytetyöprosessin aikana usein miksi etsivä nuorisotyö on resurssipulassa, vaikka uusi nuorisolaki on tullut voimaan vasta 2011. Toivoisin sosiaalialalle enemmän ennakointia ja kehittämistyötä. Pohdin myös sitä, että mitä tapahtuu niille nuorille, joita ei etsivä nuorisotyö tavoita. Prosessin aikana mieleeni nousi usein muun muassa seuraava ajatus; miksi näin toimivaa ja hyväksi todettua työmuotoa ei sovelleta palvelujärjestelmän muihin palveluihin, kuten perhetyöhön tai neuvolatyöhön. Minusta esimerkiksi etsivä neuvolatyö tai etsivä perhetyö voisi olla toimiva työmuoto sosiaalialalla. Koen myös, että etsivän nuorisotyön toiminnan ja osaamisen jakaminen muille on tärkeää. Tämä opinnäytetyönikin on niin sanotusti hyvien käytäntöjen ja työmenetelmien jakamista, jota tulisi lisätä koko sosiaalialalle. Tutustuin opinnäytetyöni aikana kymmeneen etsivään nuorisotyöntekijään, joilla kaikilla oli tutkiva ja kehittävä työote ja tämän lisäksi he olivat erittäin motivoituneita työhönsä. Tämä on suuri voimavara sosiaalialalla ja tätä motivoitunutta että tutkivaa työasennetta tulisi jakaa ja pyrkiä juurruttamaan myös muualle palvelujärjestelmään. Olen saanut opiskeluaikana mielestäni sisäistettyä reflektiivisen, tutkivan ja kehittävän työotteen ja toivon, että se säilyisi läpi koko työurani ja uskaltaisin kyseenalaistaa ja etsiä uusia ratkaisuja yhteiskunnallisiin asioihin jatkossakin. Toivonkin, että etsivä nuorisotyöntekijät jatkossa kehittäisivät ja kouluttaisivat itseään. Koulutusmahdollisuuksia on muun muassa etsivän nuorisotyöntekijän täydennyskoulutus (järjestäjänä HUMAK), menetelmäkouluttautuminen ja Länsi-Suomen etsivän työparitoiminnan päi-

vät. Jäin opinnäytetyöni aikana pohtimaan kuntien verkostoja ja sitä, että sosionomin koulutukseni on antanut minulle hyvän lähtökohdan toimia sosiaalisen asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa. Etsivän nuorisotyön verkostojen tulee mielestäni jatkossa pureutua myös siihen, mistä syrjäytymisriskissä olevat nuoret tulevat, ja mitä heidän tarinansa ovat.

Sosionomi (AMK) koulutus on antanut minulle hyvät lähtökohdat lähteä toteuttamaan tutkimustani ja tukenut työskentelemistäni. Opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle antoisa kokemus. Koulutukseni aiheen parissa on tukenut ja antanut minulle valmiuksia työskennellä erilaisten ihmisten kanssa. Koen vahvuutenani sen, että olen sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet sekä sen että omaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutustaidon. Olen myös opinut tarkastelemaan asioita yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta opintojeni aikana. Opinnäytetyö prosessin aikana vahvistin taitojani erilaisten asiakastyön teoreettisten työorientaatioiden ja työmenetelmien soveltamisessa. Olen ymmärtänyt opinnäytetyö prosessin avulla myös kattavammin sosiaalialan palvelujärjestelmän laajuuden ja kehittämiskohdat.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Auvinen-Tornberg, A. 2008. ”On sinusta kiinni joudutko pataan vai pääsetkö juhlimaan leirinuotiolle” Narratiivinen tutkimus etsivän työn työntekijöiden tarinoista työssään. Saatavilla: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu02338.pdf>
- Granfelt, R. 1993. Psykososiaalinen orientaatio sosiaalityössä. Teoksessa: Granfelt, R., Jokiranta, H., Karvinen, S., Matthies, A-L & Pohjola, A. 1993. Monisäräinen sosiaalityö. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto, 177-222.
- Ek, E., Saari, E., Viinamäki L., Sovio, E. & Järvelin M-R. 2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Helsinki: Edita Prima.
- Etsivä työ Euroopan syrjäytyneiden väestönsien parissa: Suuntaviivoja yhdenmukaisiin etsivän työn palveluihin. 2007. A-klinikkasäätiön raporttisarja nro 58. Amsterdam: Foundation Regenboog AMOC.
- Etsivä nuorisotyö. 2012. [Verkkosivu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 29.10.2012]. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/etsiva_nuorisoty/
- Etsivä nuorisotyö tavoittaa yhä useampia nuoria. 15.3.2012 [Verkkosivu] Opetus- ja kulttuuriministeriö [Viitattu 8.12.2012]. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/03/nyt_arhinmaki.html?lang=fi&extra_locale=fi
- Etsivää nuorisotyötä etsimässä. 12.10.2011. [Verkkosivu] Ely-Keskus. [Viitattu 8.12.2012]. Saatavilla: <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjanmaanely/Ajankohtaista/tapahtumat/Documents/Etsiv%C3%A4%C3%A4%20nuorisoty%C3%B6t%C3%A4%20etsim%C3%A4ss%C3%A4%20Erik%20H%C3%A4ggman.pdf>
- Helne, T. 2002. Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsinki: Stakes
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. Painos:6. uud. laitos. Helsinki : Tammi, 2000 (Vantaa)
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

- Hjort, H.1995. Etsivän työn psykologia. Suomentaja Saima-Liisa Laatumen. Jyväskylä: Suomen Yhteistyö Allianssi ry.
- Huhtajärvi, P.2007. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa: T.Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki:Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 446-457.
- Hukassa, keitä ovat syrjäytyneet nuoret. 1.2.2012. [Verkkosivu] EVA Elinkeinoelämän valtuuskunta. [Viitattu 8.12.2012]. Saatavilla: <http://www.eva.fi/julkaisut/eva-analyysi-hukassa-keit%C3%A4-ovat-syrj%C3%A4ytyneet-nuoret/3823/>
- Hyväri, S. & Nylund, M. 2010. Yhteisöllisiä työmentelmiä syrjäytymisen voittamisessa. Teoksessa: Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali ja terveys alalla. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi, 29-49.
- Hämäläinen, J. 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Kuopio: Snellman-instituutti.
- Jyrkiäinen, A. 2007. Verkosto opettajien tukena. Tampere: Yliopistopaino Juvenes Print.
- Kaartinen-Koutaniemi, J. 2012. (toim.) Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus.
- Kainulainen, S. 2010. Syrjäytymisen vastaisen työn taloudelliset reunaehdot. Teoksessa: Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali ja terveys alalla. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi, 285-302.
- Kananen, J. 2008. KVALI Klalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karila, K. & Nummenmaa, A. (2005). Esi- ja alkuopetuksen jatkumo haastaa opettajat moniammatilliseen työskentelyyn. Teoksessa Hämäläinen, K.,Lindström, A. & Puhakka, J. (toim.), Yhteisen peruskoulun menestystarina. Helsinki: Yliopistopaino. 212-216.
- Kaukonen, R. (2007). Tilastoista syrjäytyneitä nuoria on noin 14 000. Tieto & trendit, 7,http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-11-07_002.html Luettu 17.11.2012 Päivitetty 6.11.2007.
- Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA –hanke Oulun seutu. Oulu: TUKEVA –hanke.

- Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali ja terveys alalla. Helsinki: Tammi.
- Marttila, H., Ruusunen, T. & Uola, K. 2005. Viestinnän työkaluja AMK-opiskelijalle. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Myrskylä, P. 1.2.2012. EVA-Analyysi: Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret?. [Verkkojulkaisu]. EVA – Elinkeinoelämän valtuuskunta. [viitattu 17.11.2012] Saatavana: <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>
- Nurmi, J-E. 2011. Miksi nuori syrjäytyy. [Verkkosivu]. Niilo Mäki –säätö [Viitattu 17.11.2012] Saatavana: <https://www.jyu.fi/ytk/opiskelijavalinta/artikkelikokoelma-psyka/11%20Nurmi.pdf>
- PAR-järjestelmät. 2012 [Verkkosivu]. Sinunkin yhteisöäsi varten! [Viitattu 1.8.2012]). Saatavilla: <http://www.kyt.fi/portal/index.php/par-jarjestelmat>
- Pesonen, A-E., Lehtinen, M. & Huhtala, K. 2010. Kouluvalmiuksien tukeminen pienryhmätoiminnan avulla. Teoksessa: Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali ja terveys alalla. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi, 49-67.
- Pietiläinen, E. & Seppälä, H. 2008. Palveluohjaus: Asiakastyössä ja organisaatiossa. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Raunio, K. 2004. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.
- Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen: Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Vaajakoski: Gummerrus Oy.
- Rostila, I. 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö: Voimavarakeskeisen ongelmaratkaisun perusteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Rönkkä, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro.
- Sipilä, J. 1982. Lasten sosiaaliset ongelmat alueellisessa rakenteessa. 2, Nuorten poikkeava käyttäytyminen ja yhteisön rakenne. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. 2012. [Verkkosivut]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 8.12.2012]. Saatavilla: http://www.minedu.fi/lapset_nuoret_perheet/Osa-alueet/Nuoret/
- Time Out. 2012. [Verkkosivu]. THL. [Viitattu 7.12.2012] Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/aikalisa

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Liivonia Print.
- Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väisänen, L., Niemelä, M. & Suua, P. 2009. Sanat työssä: Vuorovaikutus ammattitaitona. Helsinki: Kirjapaja.

LIITTEET

LIITE 1 Teemahaastattelu runko

1. Taustakysymykset

1. Mikä on nimesi ja ikäsi?
2. Mikä on kouluksesi, ammattisi ja toimenkuvasi?
3. Kauanko olet työskennellyt hankkeessa/etsivässä nuorisotyössä?
4. Kauanko hanke/etsivä nuorisotyö on toiminut kunnassanne?

2. Organisaation antamat raamit ja ehdot

5. Kurikassa on koottu erityisnuorisotyön tiimi. Mikä teidän hankkeessa/kunnassanne on ollut etsivälle nuorisotyölle taustaorganisaatio tai yhteistyötaho?
6. Onko etsivän nuorisotyön taustalla ja yhteistyössä monialainen verkostoyhteistyö? Mitkä verkostot tai tahot toimivat yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa?
7. Millaiset ovat työntekijöiden roolit ja vastualueet etsivässä nuorisotyössä?

3. Etsivän nuorisotyön aloitus ja tarpeen kartoitus

8. Miten etsivä nuorisotyö / hanke aloitettiin kunnassanne?
9. Kuinka kartoititte etsivän nuorisotyö tarpeen ja millä keinoin?

10. Miten tiesitte mistä etsivä nuorisotyö/hanke tulee aloittaa?
11. Onko etsivä nuorisotyö/hanke edennyt kunnassanne niin kuin suunnittelitte?
12. Mitä ongelmia etsivän nuorisotyön tai hankkeen aloituksessa oli?
13. Mitä tekisitte toisin?

4. Asiakkaiden löytäminen

14. Miten nuoret ohjautuvat etsivän nuorisotyöhön/hankkeeseen?
15. Hakeutuvatko nuoret itse etsivän nuorisotyön piiriin?
16. Millä menetelmillä ja mistä löydätte nuoria hankkeeseen/etsivään nuorisotyöhön?
17. Mikä on paras tapa kontaktoida ja olla yhteydessä nuoriin kuten esimerkiksi Facebook, puhelin, sähköposti, tapaamiset yms.?
18. Mikä mielestäsi on huonoin tapa saada nuoria mukaan? Miksi?
19. Millaisia viestintäkeinoja/yhteydenottokeinoja teillä on käytössäsi asiakkaisiin kuten esimerkiksi Facebook, sähköposti ja kotisivut yms. ja miten paljon niitä käytetään?
20. Millaisissa tilanteissa tietoa saa luovuttaa eteenpäin asiakkaasta? Minkälaisille tahoille tietoa saa luovuttaa ja missä muodossa luovutettava tieto tulee olla? Vanhemmat/ sosiaalitoimi/koulukuraattori/ koulu/työvoimatoimisto

21. Minkä verran tietoa asiakkaasta saa kirjata?

5. Etsivän nuorisotyön toimintamallit/toimintamenetelmät ja niiden arviointi

22. Mitä toimintamallia/työmenetelmiä käytätte etsivässä nuorisotyössänne?

23. Ovatko teille tuttuja seuraavat työmallit ja mikäli ovat niin miten arvioisitte eri toimintamalleja/työmenetelmiä etsivässä nuorisotyössä?

- a. Onko kasvatuskeskustelu -työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?
- b. Ovatko puhelinkeskustelut -työmallina mielestänne toimiva työmenetelmä?
- c. Onko kotikäynti-työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?
- d. Ovatko puhelinherätykset -työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?
- e. Onko noutajakso-työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?
- f. Onko palveluohjaus-työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?
- g. Ovatko vanhempien vertaistukiryhmät olleet mielestänne toimiva työmenetelmä?
- h. Onko asiakkaan ohjausmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?

- i. Onko etsivän työn -työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?
- j. Onko hankkeessanne / kunnassanne pienryhmä toimintaa ja onko pienryhmä toiminta mielestänne hyvä työmenetelmä?
- k. Onko monialaisen verkostoyhteistyön -työmalli mielestänne toimiva työmalli?
- l. Onko koulu- ja oppilasyhteistyön -työmalli mielestänne toimiva työmenetelmä?

24. Miten koette työmalleissa ja työssänne ehkäisevän ja korjaavan työn eroavaisuudet ja mitä ne ovat?

25. Miten valitsitte teille sopivan toimintamallin/työmenetelmä yhdistelmän?

26. Ovatko työmenetelmät/toimintamallit muuttuneet siitä kun aloititte kunnassanne/hankkeessanne etsivän nuorisotyön/hankeen?

27. Mikä on paras ja toimivin toimintamalli/työmenetelmä mielestänne? Miksi se on paras tai toimivin toimintamalli/työmenetelmä?

28. Mikä toimintamalli/työmenetelmä ei mielestänne toimi? Miksi se ei mielestänne toimi?

6. Luottamuksellinen asiakassuhde ja asiakkaan motivointi

29. Miten tärkeä luottamussuhteen muodostaminen asiakkaaseen on?

30. Millä keinoin nuoreen saadaan muodostettua luottamus-
suhde?

31. Millä menetelmillä nuori saadaan motivoituksi?

32. Miten nuoren motivaatio saadaan ylläpidettyä jatkossa?

7. Etsivän nuorisotyön kehitys, seuranta ja arviointi

33. Onko etsivällä nuorisotyön asiakkaalla seurantaasiakas-
suhteen aikana tai sen päättymisen jälkeen?

34. Milloin asiakassuhde päättyy ja saako asiakkaan tietoja
säilyttää?

35. Onko kunnassanne/hankeessanne etsivän nuorisotyö
toiminnan yleistä seurantaasi tai kehittämistä?

36. Millaisia ongelmakohtia on nuorten palvelujen piiriin ha-
keutumisessa, ohjautumisessa ja saapumisessa sekä jat-
ko-ohjauksen ja seurannan järjestämisessä?

37. Mitä toimintaa nuorten palveluverkostossa tai etsivässä
nuorisotyössä voidaan mielestäsi parantaa?

38. Onko etsivä nuorisotyö mielestäsi toimiva kokonaisuus, jo-
ka auttaa nuoria koulutuksessa ja työnhaussa ja muissa
ongelmatilanteissa? Mikä on mielestäsi etsivän nuoriso-
työn tulevaisuus?

39. Mitä muuta haluisitte aiheesta kertoa?